

Sikkerhed i Rengøringsarbejdet

SUS, Serviceerhvervenes
Efteruddannelsesudvalg

Lizanne Sørensen

December 2016

Sikkerhed i rengøringsarbejdet

© Børne- og Undervisningsministeriet (December 2016). Materialet er udviklet af Serviceerhvervenes Efteruddannelsesudvalg i samarbejde med Lianne Sørensen. Materialet kan frit kopieres med angivelse af kilde.

Illustrationer/fotos uden anden angivelse af ophavsret, er udviklerens egne.

SUS

Serviceerhvervenes Efteruddannelsesudvalg

Vesterbrogade 6D, 4.

1620 København V.

Tlf. 32 54 50 55

www.susudd.dk

sus@sus-udd.dk

Indhold

Forord.....	4
Eksempel på belastning og smerte på kroppen	4
Arbejds miljø.....	5
Kemisk påvirkning	8
pH værdier.....	9
Faresymboler.....	11
Sikkerhed ved arbejde med kemikalier.....	13
Sikkerhedsdatablad.....	14
Substitution.....	17
Huden.....	20
Værnemidler.....	21
Åndedrætsværn.....	24
EI-sikkerhed.....	26
HFI / HPFI.....	30
Arbejds miljø-organisation.....	32
Arbejdspladsvurdering (APV).....	35
Arbejdsskade/arbejdsulykke.....	37
Anmeldelse af en arbejdsskade.....	39
Forebyggelse af arbejdsulykke og erhvervssygdom	44
Førstehjælp ved uheld.....	46
Aktører i arbejds miljø.....	47
Litteraturliste.....	48
Mærkning med MAL-kodenumre	49

Sikkerhed i rengøringsarbejdet

Forord

Rengørings- servicearbejdet er et af de job, hvor de ansatte ofte bliver udsat for erhvervslidelser eller belastninger fra deres rengøringsarbejde.

Dette kan skyldes:

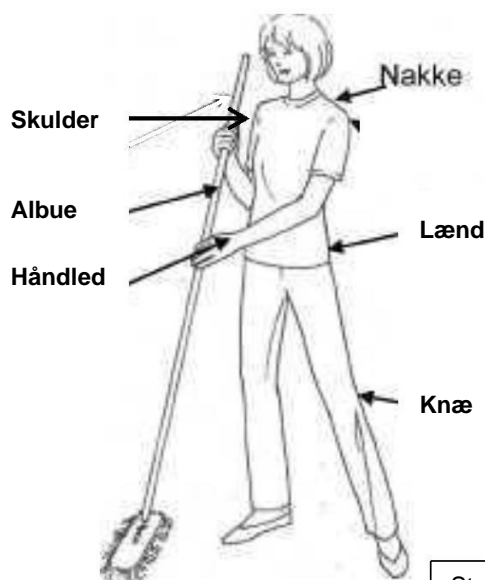
- Kemiske indholdsstoffer i rengøringsmidlerne
- Belastende arbejdsstillinger
- Højt tempo
- Manglende eller sparsom oplæring og uddannelse i rengørings- og servicefaget

På længere sigt kan rengøringsassistenten få problemer, evt. smerter forskellige steder på kroppen, samt irriteret og ødelagt hud på hænderne. Hududslet kan også forekomme andre steder på kroppen.

Eksempel på belastning og smerte på kroppen

Mange, som arbejder med rengøring, har ondt forskellige steder på kroppen. Derfor er det vigtigt, at du fra starten lærer at bruge din krop og redskaber rigtigt. På den måde kan du undgå eller mindske risikoen for at få ondt i kroppen.

Nedenfor kan du se de steder på kroppen, hvor mange rengøringsassistenter har fået smerter.

Steder på kroppen med belastninger.
Kilde: BAR-service

I 2001 lå rengøringsbranchen på 10 pladsen over de mest belastede brancher i Danmark.

Kilde:

- Arbejdstilsynet
- Brancherådet
- FOA (fagforbund)
- KAD (fagforbund)
- Københavns kommune

Sikkerhed i rengøringsarbejdet

Arbejds miljø

Overordnet kan man dele arbejdsmiljøet op i to dele, fysisk og psykisk arbejdsmiljø. Det kan ikke stå alene, man er nødt til at ud- dybe emnerne, samt at vægte emnerne forskelligt alt efter, hvilken arbejdsplads man arbejder på.

En håndværker har ikke de samme behov som en rengøringsassi- stent har. Og en buschauffør har ikke de samme behov, som en anlægsgartner har, men der vil altid være visse fællestræk, som går igen f. eks. planlægning, arbejdstakt, variation i opgaverne m.m.

Vores fag: "Rengørings service" har brede og varierede i arbejds- opgaver, samt forskelligt alt efter, om man har direkte kundekon- takt eller man går alene og gør rent om natten i en kontorbygning eller på et hospital, hvor patienter og plejepersonale passerer ren- gøringsassistenten i løbet af dagen.

Lov om arbejdsmiljø

Arbejds miljøloven af 7. sept. 2010

De to hovedlinjer i arbejdsmiljølovens **kapitel 1, § 1**, siger:

Ved loven tilstræbes at skabe ...

1. et sikkert og sundt arbejdsmiljø, hvor løsninger til en hver tid skal være i overensstemmelse med den tekni- ske og sociale udvikling i samfundet, samt
2. grundlag for, at virksomheden selv kan løse sikkerheds- og sundhedsspørgsmål, med vejledning fra arbejdsmar- kedets organisationer og vejledning og kontrol fra Ar- bejdstilsynet.

§ 1 a. Loven omfatter det fysiske og det psykiske arbejds- miljø

Ved den nye tilrettede lovgivning af 7. sept. 2010, lægger man yderligere vægt på det psykiske arbejdsmiljø, som måske tidligere havde været noget underprioriteret i nogle brancher.

Arbejds miljøloven lægger hovedvægten på, at det er arbejdsgive- ren, der har ansvaret. Dog har mellemledere og ansatte også for- pligtigelser til at medvirke til et sikkert og sundt arbejdsmiljø.

Vigtige påvirkninger i ar- bejds miljøet:

- Oplæring / uddannelse
- Arbejdstakt / tid
- Planlægning
- Sværhedsgrad
- Tidspunkt på dagen
- Alene arbejde
- Variation i opgaverne
- Samarbejde med kolle- ger og leder
- Løn
- M.m.

Lov om arbejdsmiljø blev stiftet første gang:

- 1975

Der er efterfølgende sket ændringer i lovgivningen gennem årene.

Arbejdstid gennem årene:

- **1920:**
8 timer dagligt i 7 dage
- **1966:**
44 timer pr. uge
- **1974:**
40 timer over 5 dage
- **1989:**
37 timer over 5 dage

Sikkerhed i rengøringsarbejdet

Arbejdsmiljøet er vigtigt i alle virksomheder og skal for at danne overblik, sættes i system.

Arbejdstilsynet kræver, at virksomheder afholder en **årlig arbejds- miljødrøftelse**, hvor man (ledere, arbejdsmiljøgrupper og evt. til- lidsrepræsentanter) drøfter de arbejdsmiljø-opgaver, der bør arbej- des med det følgende år.

Meningen er, at alle (inkl. medarbejderne) får indblik i de arbejds- miljøopgaver, som virksomheden skal arbejde med det følgende år. Det er lederens og arbejdsmiljørepræsentantens (AMR) op- gave, at motivere medarbejderne til at deltage i dette arbejde, men i høj grad også for at gøre brug af de kompetencer, de øvrige medarbejdere har og kan bidrage med. Inddragelse af forskellige brancheråd samt vejledninger fra Arbejdstilsynet er en god idé. Der er udarbejdet mange gode forslag de senere år, som virksom- heden kan få stor nytte af.

”Videncenter for arbejdsmiljø” har udarbejdet flere gode forslag til, hvordan en virksomhed kan sætte sit arbejdsmiljø-arbejde i sy- stem. Man kan f. eks. udarbejde et ”årshjul”.

Årshjulet viser de faste opgaver, som indgår i dagligdagen gen- nem året f. eks.:

Jan. = Årlig arbejdsmiljødrøftelse

Feb. = Sikkerhedsrunde i afd. hvor fejl eller opgaver noteres

Marts = Personlige værnemidler gennemgås

April = Kurser i førstehjælp

Maj = Kemikalier gennemgås (brugbarhed og APB)

Juni = Eftersyn af maskiner

Osv....

Eksempel på årshjul, se side 5. Skemaet kan downloades fra www.arbejdsmiljoforlaget.dk

Guide til den årlige arbejdsmiljødrøftelse, kan downloades på Ar- bejdstilsynets hjemmeside: www.at.dk

Arbejdsmiljøorganisation:

Beskrives på s. 30

Nyttige kilder og links:

BAR: bar-service.dk
(Branchearbejdsmiljørådet)

AT: at.dk
(Arbejdstilsynet)

AM: arbejdsmiljoviden.dk
(Videncenter for arbejdsmiljø)

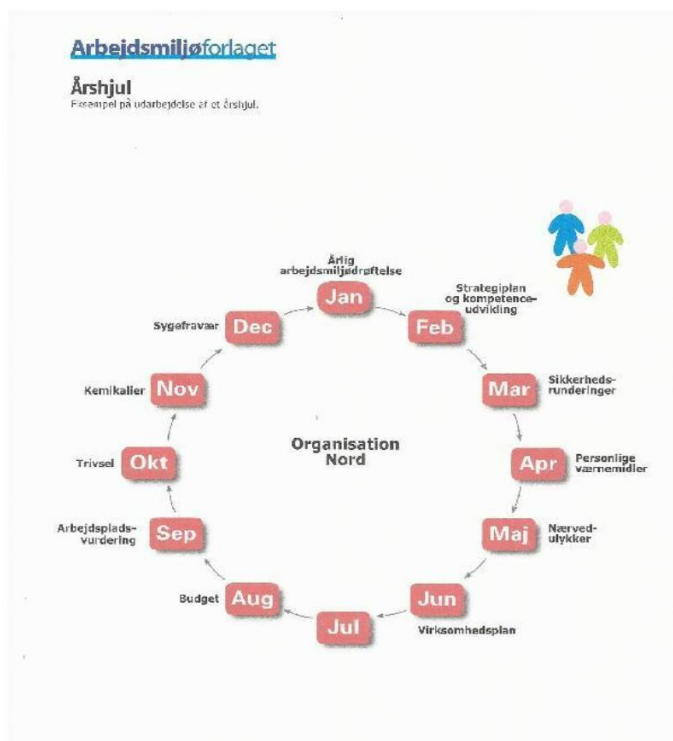
NFA: arbejdsmiljoforskning.dk
(Det Nationale Forsknings- center for Arbejdsmiljø)

MST: mst.dk
(Miljøstyrelsen)

Sikkerhed i rengøringsarbejdet

Eksempel på et Årshjul til arbejdsmiljøarbejdet.

Eksempel på et årshjul til arbejdsmiljøarbejdet i en virksomhed.
Kilde: BAR (BrancheArbejdsmiljøRådet).

Tips:

Man kan downloade et tomt skema fra AM Forlaget og udfylde med de opgaver, der passer til virksomheden.

Kilde: www.amforlaget.dk

Kemisk påvirkning

De rengøringsmidler vi bruger i dagligdagen er sammensat af mange forskellige kemiske stoffer. Og de kemikalier vi bruger til periodiske rengøringsopgaver kan have en højere koncentration eller højere/lavere pH værdi, som gør arbejdet mere farligt.

Nogle af disse stoffer kan f. eks. være:

- parfume
- farve
- tensider
- desinfektionsmidler
- konserveringsmidler
- organiske opløsningsmidler
- alkalier
- syrer
- blegemidler

Flere af disse stoffer kan være *allergifremkaldende*, give *hudirritation* og *luftvejsproblemer*.

De organiske opløsningsmidler optages i blodet gennem huden. De organiske opløsningsmidler går videre til kroppens *organer* (deraf navnet) f. eks. *hjernen*, *lungerne* og *leveren*. Det kan give alvorlige skader og langvarige sygdomme.

Symptomer på påvirkning fra opløsningsmidler kan være:

- hovedpine
- træthed
- svimmelhed / koncentrationsbesvær

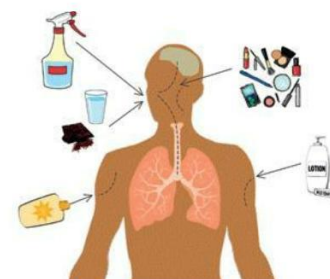
Derudover kan man blive påvirket af dampe eller sprøjtetåger (aerosoler) fra rengøringsmidlerne.

Øjnene kan også blive irriterede under rengøringsarbejdet. Ved opgaver med stærke alkalier eller stærke syrer, kan man mærke irritation i øjnene. Derfor bør disse stoffer minimeres i rengøringsarbejdet i forhold til opgave, der skal løses.

Det er vigtigt at arbejdslederen er med til at vejlede medarbejderen i rigtig brug af rengøringsmidlerne, så der ikke opstår uheld eller udvikles *erhvervssygdomme*.

I dag ser Miljøstyrelse også på de påvirkninger, som vi mennesker får fra kemikalier i privatlivet bl.a. badesæbe, creme, parfume, fødevarer, tøj, make-up osv. Det er en jungle at forske i. Miljøstyrelsen kalder det for *cocktail-effekten*.

Kroppens påvirkning af kemi gennem en hel dag = Cocktail-effekten

Cocktaileffekten betyder, at man ser på alle de kemiske påvirkninger, et menneske får fra både arbejdsliv og privatliv.

Den samlede effekt kan give allergi, astma, hudirritation eller give forstyrrelser i hormonbalancen.

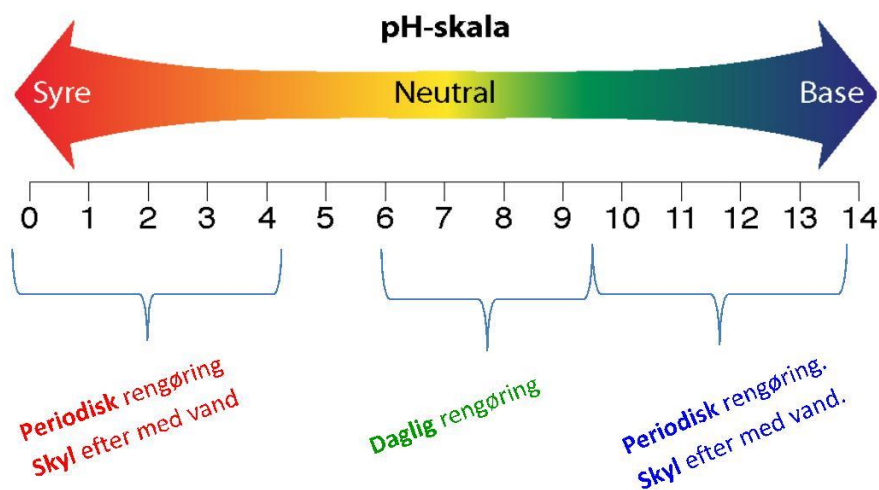

Sikkerhed i rengøringsarbejdet

pH værdier

pH. værdiskalaen går fra 0 – 14. (Fig. tidl. SUS materiale)

pH. værdier bruges som et redskab til at indikere surhedsgraden i et rengøringsmiddel. Det vil sige, om rengøringsmidlet er **sur**, **neutralt** eller **alkalisk**.

- **pH. værdi 0 – 4 er surt.** Det fjerner kalk og rust
- **pH. værdi 7 er neutralt.** F.eks. vand
- **pH. værdi 7 – 14 er alkalisk.** Det fjerner fedt og olie.

pH. værdierne bliver 10 gange (x) stærkere for hver gang, man flytter sig væk fra det neutrale område på pH. 7.

F. eks. bliver:

- pH. værdi **6** = 10 x mere sur
- pH. værdi **5** = 100 x mere sur
- pH. værdi **4** = 1000 x mere sur
- osv...

- pH. værdi **8** = 10 x mere alkalisk
- pH. værdi **9** = 100 x mere alkalisk
- pH. værdi **10** = 1000 x mere alkalisk
- osv...

Middelsikkerhed:

- Vælg det rengøringsmiddel som passer til opgaven
- Start altid med at arbejde så tæt ved den neutrale pH.værdi som muligt.
- Dosering som anvist på etiketten
- Brug helst svanemærkede produkter
- Hold øje med faresymboler
- Vær ekstra opmærksom på pH. 0 – 4 og 9,5 – 14
- Brug ikke rengøringsmidler i spraybeholder
- Brug koldt/lunkent vand
- Læs APB og sikkerhedsdatabladet før du går i gang
- Få instruktion
- Bland **ALDRIG** rengøringsmidler sammen
- Brug kun original emballage
- Brug kun godkendte værnemidler

Bland **ALDRIG** rengøringsmidler sammen.
Foto: BAR-service.dk

Sikkerhed i rengøringsarbejdet

Hovedgrupper og deres pH værdier

De professionelle rengøringsmidler inddeles i hovedgrupper, så det er nemmere for rengøringsassistenten, at vælge rengøringsmiddel, når en rengøringsopgave skal løses.

Der er stor forskel på, om det er *daglig* rengøring eller *periodisk* rengøring.

Rengøringsmidler inddeles i **6 hovedgrupper**:

- Universalmiddel pH 7 – 9,5
- Sanitetsmiddel pH 6 – 9,5
- Vaskeplejemiddel pH 7 – 9,5
- Toilettrens pH 0 – 2
- Kalkfjerner pH 0 – 4
- Grundrens pH 9,5 - 14

Ved Daglig rengøring bør rengøringsmidlet altid have en pH værdi så tæt på det *neutrale område (pH 7)* som muligt. Overflader og materialer vil altid blive påvirket af den pH værdi og metode, vi bruger til rengøring.

Ved Periodisk rengøring, anvendes rengøringsmidler med pH 0 – 5 og pH 9,5 – 14. Hvis du bruger kemikalier med disse pH værdier, **skal** du *neutralisere med vand* bagefter.

pH værdien i disse områder er meget lav eller meget høj, og kemien vil fortsætte med at arbejde i overflade-materialet og ødelægge det på sigt.

Metode

Hvis virksomheden bruger *universalklude* og mopper af *blandingsgarn* (polyester/bomuld), er det rengøringsmidlet, som gør arbejdet. Rengøringsmidlet skal ved den metode bruge "virketid", så det kan opløse snavset.

Hvis der bruges *mikrofiberklude* og *mikrofibermopper* til rengøring, skal der kun doseres med 1/3 af normal dosering.

Her er det mikrofibrene, som gør rengøringsarbejdet ved at *høvle* snavset af og rengøringsmidlet, der bryder vandets overfladespænding.

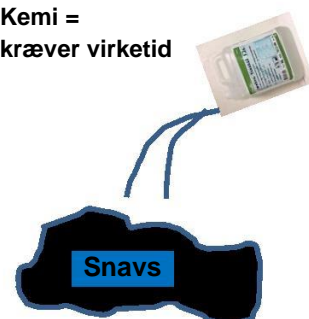
Rengøringsopgaver:

Daglig = hver dag

Ugentlig/grundig =
1-3 x ugen

Periodisk =
1 x mdr./4 x året

Kemi =
kræver virketid

Sikkerhed i rengøringsarbejdet

Faresymboler

Alle rengøringsmidler er sammensat af flere forskellige kemikalier. Det er kun de lovpligtige kemikalier, som står nævnt i et sikkerhedsdatablad. Hvis et kemikalie overstiger en vis % del, skal det fremgå af det tilhørende sikkerhedsdatablad.

Vær opmærksom på, at der er mange andre kemikalier i et rengøringsmiddel end de, der er mærkede. De andre kemikalier har bare ikke så høj en % del og bliver derfor ikke skrevet med på sikkerhedsdatabladet.

Derfor skal du altid arbejde sikkerhedsmæssig korrekt med alle rengøringsmidler.

I dag er mange af vores universale rengøringsmidler og sanitetsmidler så koncentrerede, at de er mærkede med faresymboler.

Faremærkerne har fået nyt udseende

I EU skal farlige kemikalier og produkter nu mærkes med nye faremærker. Tanken er, at de samme faremærker med tiden skal bruges over hele verden. Det gør det nemmere for både virksomheder og forbrugere. I stedet for en firkant med orange baggrund, har mærkerne nu fået en rød ramme på højkant med hvid baggrund.

De fleste produkter har allerede fået ny faremærkning, men du vil stadig kunne finde de gamle mærker på produkter frem til **1. juni 2017**. Efter denne dato må produkter med gammel faremærkning ikke længere være i butikkerne, så forhandlerne skal enten sætte nye etiketter på produkterne eller trække produkterne tilbage fra markedet.

Afsnit fra Miljøstyrelsen, www.mst.dk

Mærkningspligt.

EU beslutter, hvilke kemikalier og hvor høj en % del der skal til, før kemikallet skal mærke med et faresymbol f. eks.

Sundhedsfare!

Betyder:

- Sundhedsskadelig
- Lokalirriterende
- Akut giftig

Miljøstyrelsen.

Link:

På Miljøstyrelsens hjemmeside, kan man finde en uddybning af alle faresymbolerne.

Sikkerhed i rengøringsarbejdet

Faresymboler som de ser ud i dag.

Gamle symboler	Forklaring	Nye symboler	Farekategori
	→ Eksplosiv		De værste eksplosiver - faste, flydende og gasser, og visse organiske peroxider.
	→ Meget giftig og giftig		De tre alvorligste kategorier for akut giftighed for alle eksponeringsveje (oral, dermal, ved indånding).
	→ Ætsende		Metalætsende. Hudætsende - alvorligste kategori (og underinddelinger). Alvorlig øjenskadende - værste kategori.
	→ Miljøfarlig		Farlig for vandmiljøet: Akut - alvorligste kategori. Kronisk - 2 alvorligste kategorier.
	→ Brandnærende		Alle brandnærende stoffer og væsker, og gasser i værste kategori.
	→ Sundhedsskadelig eller lokalirriterende		Akut giftighed - laveste kategori. Hud- og øjenirritation - laveste kategori. Hudsensibilisering - alvorligste kategori. Specifik organotoksicitet, enkelt eksponering - kategori 3 (luftvejsirritation og narkotiske virkninger).
	→ Yderst og meget brandfarlig		De værste kategorier af brandfarlige faste stoffer, gasser og væsker, og visse organiske peroxider.
	→ Kroniske sundhedsskader		Kroniske sundhedsskader, såsom: Kræft, DNA-skader og skader på forplantningsevnen (CMR) - alle kategorier. Specifik organotoksicitet, enkelt og gentagen eksponering - kategori 1 og 2. Respiratorisk sensibilisering - alvorligste kategori. Akutte: Aspirationsfare - alvorligste kategori.
	→ Gasser under tryk		Gasser under tryk (flydende nedkølede og opløste og kombinationer heraf).

EU direktiv.

Fra 1. juni 2017, er det kun de nye faresymboler der må anvendes på de kemiske produkter.

Kilde: BAR (Branchearbejdsmiljørådet)

Sikkerhed i rengøringsarbejdet

Sikkerhed ved arbejde med kemikalier

Ved arbejde med kemikalier bør rengøringsassistenten altid bruge handsker. Det vil sige, fra man opmåler kemikaliet, til selve den praktiske udførelse af rengøringsopgaven, hvor hænderne er i berøring med kemien i klude og mopper.

Mange glemmer at bruge handsker ved dosering af de forskellige rengøringsmidler. Her bør rengøringsassistenten være opmærksom på, at mange af de neutrale rengøringsmidler er så koncentrerede, at de er faremærkede og nogle er ligefrem ætsende.

Faresymbol: **Ætsende.**
Foto: AT

Spray eller bruseflaske

I nogle virksomheder anvender rengøringsassistenter bruseflaske, som har en brugsopløsning med f. eks. et sanitetsmiddel. Metoden er nem og hurtig at arbejde med, men det er vigtigt, at det er den rigtige form for dyse, der sidder på flasken.

Pga. de stærke koncentrationer i rengøringsmidlerne, er mange mærkede med faresymboler.

Så, selvom produktet er svanemærket, kan det godt have et faresymbol.

Kilde: AT

Husk:

Bruseflaske, giver 2-3 stråler med rengøringsvand. De kan ikke indåndes, og er derfor bedre at bruge.

Sprayflaske, giver aerosoler, som kan indåndes og ophobes i lungerne. Den bør **ikke** bruges. (Fig. Tidl. SUS materiale).

Hvis uheldet er ude...!

På job:

- Se på etiketten om der er information om førstehjælp.
- Skyl med vand eller brug øjenskyl til øjnene

- Ring til *Giftlinjen* på tlf. **82 12 12 12**.
- Hav produktets emballage eller sikkerhedsdatablad ved hånden, når du søger hjælp.
- Søg evt. læge.

Børn.

På Børneulykkesfondens hjemmeside:

"*Sofus Slughals*", kan du læse om, hvordan du kan forebygge børneulykker, og hvad du kan gøre i tilfælde af forgiftninger og ætsninger.

Link: Miljøstyrelsen

Sikkerhed:

- Når en brugsopløsning hældes på en anden flaske, **skal** der sættes en original etiket på flasken.
- Hvis virksomheden har sprayflasker, skal du sprøjte direkte ned i kluden før brug.

Sikkerhed i rengøringsarbejdet

Sikkerhedsdatablad

Et sikkerhedsdatablad skal være tilgængeligt hos producenten ved alle kemikalier, der har et faresymbol.

I dag ligger de fleste sikkerhedsdatablade på producentens hjemmeside, så kunderne selv kan downloade dem efter behov.

En rengøringsvirksomhed bør have klare indkøbsvaner, så der ikke sker fejl i forbindelse med brug af deres kemikalier. Virksomheden bør sikre, at der også er *sikkerhedsdatablade* på de produkter, som ikke er farlige (jf. vejl. fra Fakta om Arbejds miljø). Alle medarbejdere skal være bekendt med indholdet af et sikkerhedsdatablad. Det kan arbejdslederen eller en kollega hjælpe med.

Et sikkerhedsdatablad skal være på dansk, det skal ifølge EU-bekendtgørelse have 16 punkter, som giver forskellige oplysninger om produktet:

1. Handelsnavn, pH værdi
2. Fareidentifikation
3. Oplysninger om indholdsstoffer
4. Førstehjælpsforanstaltninger
5. Brandbekæmpelse
6. Forholdsregler ved udslip som følge af uheld
7. Håndtering og opbevaring
8. Personlige værnemidler
9. Fysiske og kemiske egenskaber
10. Stabilitet og reaktivitet (forhold der bør undgås)
11. Toksikologiske oplysninger
12. Miljøoplysninger
13. Bortskaffelse
14. Transportoplysninger
15. Oplysninger om regulering
16. Andre informationer

Sikkerhedsdatablad:

Et sikkerhedsdatablad **skal** være tæt på rengøringsassistentens arbejdsområde.

Middeldepot

Sikkerhedsdatablad

Foto: Tidl. SUS materiale

Sikkerhed i rengøringsarbejdet

Arbejdspladsbrugsanvisning (APB)

En *arbejdspladsbrugsanvisning*, er et redskab (en brugsanvisning) til rengøringsassistenten, så han/hun har en klar forståelse af, hvor og hvordan de skal arbejde med det enkelte kemikalie på jobbet.

En *arbejdspladsbrugsanvisning* indeholder flere oplysninger, som passer præcis til arbejdspladsen, bl.a. **hvor** (lokaler / områder) man må bruge kemikaliet/produktet, og **hvor** man **ikke** må bruge kemikaliet.

Der skal stå **hvilke værnemidler** rengøringsassistenten skal bruge for at beskytte sig mod stænk og rengøringsvand. Der skal også tydeligt stå, **hvad** rengøringsassistenten skal gøre i tilfælde af **uheld**.

Det er ikke nok bare at give rengøringsassistenten APB'erne til selv at læse. Rengøringsassistenten skal have gennemgået punkterne og deres betydning, så der ikke er noget at tage fejl af.

APB =

Arbejdspladsbrugsanvisning

Værnemidler =

Personlig beskyttelse f.eks. handsker, briller, sko, overtræksdragt, forklæde, m.m.

Eksempel på en APB.

DEMO FIRMA - Demo KEMI - Udvikling		Anv. nr. 11409	
Leverandør: S. Frederiksen A/S Tlf. 75244966		Ammoniumdichromat 	
Anvendelse af Ammoniumdichromat - Anvendelse: Test Anvendelsessted: Udvikling Opbevaringssted: Depot - aflåst skab.		Pr.nr.: - MAL-kode (1993)	
Krav til brugeren Anvendelse: Unge under 18 år må ikke arbejde med dette produkt, lærlinge dog undtaget. Uddannelse: Ingen, men brugeren skal være bekendt med indholdet af denne brugsanvisning.			
Indholdsstoffer Ammoniumdichromat		CAS.nr. 7789-09-5	Indhold %: 100%
Forholdsregler ved brug: Undgå indånding af støv og kontakt med hud og øjne. Meget giftig for organismer, der lever i vand; kan forårsage uønskede langtidsvirkninger i vandmiljøet. pH-værdi: 3-4			
Sundhedsfarer Kan skade barnet under graviditeten. Kan forårsage arvelige genetiske skader. Indeholder Ammoniumdichromat, som anses for at være kræftfremkaldende.			
Indånding Meget giftig ved indånding. Indeholder Ammoniumdichromat, som er allergifremkaldende ved indånding.			
Hudkontakt Virker ætsende. Indeholder Ammoniumdichromat, som er allergifremkaldende ved hudkontakt.			
Øjenkontakt Virker irriterende.			
Indtagelse Giftig ved indtagelse.			
Personlige værnemidler		Førstehjælp	
 Arbejdet foregår i stinkskab.	 Bring personen i frisk luft. Søg læge. Ved bevidstløshed lejes personen i aflåst sideleje. Giv evt. kunstig åndedræt. Tilkald straks læge.		
 Der anvendes nitrilhandsker.	 Forurenet tøj fjernes straks. Vask huden med vand. Søg læge.		
 Der skal anvendes beskyttelsesbriller/ansigtsskærm.	 Skyl straks med vand i mindst 15 min. Spil øjet godt op. Fjern evt. kontaktlinser. Søg straks læge.		
 Hentes på lager	 Skyl munden grundigt. Fremkald ikke opkastning. Tilkald læge eller ambulance.		
 Hentes på lager	 Øjenskyller er placeret: Findes ved vasken Førstehjælpkasse er placeret: Findes på værkførerkontor.		
Forholdsregler ved uheld og spild Spild opsamlles med et absorberende materiale, f.eks. granulat eller sand og overføres til egnede affaldsbeholdere.			
Affaldshåndtering Affald / rester: Smides i afmærket beholder. Tom emballage: Smides i afmærket beholder.			
Brandbekæmpelse Undgå indånding af dampe og røgasser - brug egnet åndedrætsværn. Egnede slukningsmidler: Skum, pulver eller kulsyre. Brug ikke vandstråle, der spreder branden. Placering af slukningsmidler: Se beredskabsplan.			
Information omkring uheld og brand: Brand: 0-112 Alvorlig uheld: 0-112 Mindre uheld: Ved uheld medbring brugervejledning samt sikkerhedsdatablad til læge/skadestue. Udarbejdet af AM-Gruppen A/S ud fra oplysninger afgivet af DEMO FIRMA (mht. anvendelse og værnemidler) Kontaktpers. på virksomhed: Demo Hansen			
Dato: 17-02-2008			

Sikkerhed i rengøringsarbejdet

Lederen skal sikre, at der udfyldes en APB, (*Arbejdspladsbrugsanvisning*) til hvert rengøringsmiddel, så medarbejderen aldrig er i tvivl om, hvor eller hvordan han/hun skal arbejde med produktet/kemikaliet.

Fig. Tidl. SUS materiale

Det skal være tydeligt for medarbejderen, hvilke rengøringsmidler der skal bruges til **daglig/ugentlig** rengøring, samt hvilke rengøringsmidler, der skal bruges til **periodisk** rengøring. Alt for tit misforstår en medarbejder opgaven og tror f. eks., at man skal bruge grundrens til den grundige/ugentlige rengøring af et område. Dette valg vil ødelægge overflader og materialer hos kunden, samt påvirke medarbejderen unødigt.

Tillægsskema til sikkerhedsdatablad

En anden mulighed er, at virksomheden udfylder et *tillægsskema* til det sikkerhedsdatablad, de har i forvejen.

Tillægsskemaet skal have de oplysninger, som gælder for de specifikke forhold, der er på arbejdspladsen.

Hvis et stof eller materiale bruges på forskellige måder i virksomheden, kan det være nødvendigt, at der udarbejdes flere forskellige tillægsskemaer eller arbejdspladsbrugsanvisninger.

OBS:

Arbejdspladsbrugsanvisningen skal altid stemme overens med den etiket, kemikaliet har.

Lederen skal sikre, at der sker opdatering af APB'erne i takt med de ændringer, der sker med kemikalierne.

Link:

Video vedr. APB
www.at.dk / APB

Daglig ? ←

Periodisk ? ←

Sanitetsmiddel.

Ansvar:

Alle har ansvar for at melde ændringer af kemikalier til nærmeste leder og AMR, så APB kan blive rettet til.

AMR =
Arbejds miljørepræsentant

* * *

Mere om dette under emnet:
Arbejds miljøorganisation på s. 30

Sikkerhed i rengøringsarbejdet

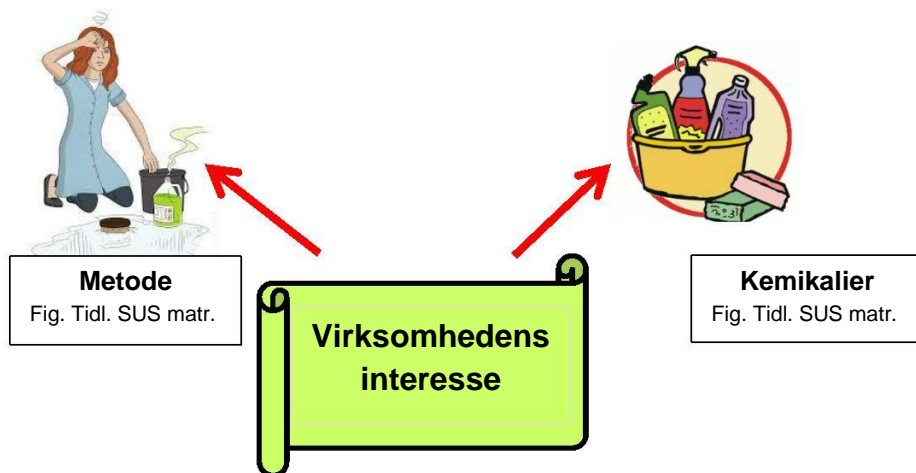
Substitution

Substitutions-princippet går ud på at erstatte farlige *kemikalier* og *metoder* med mindre farlige. Formålet er både at mindske påvirkningen af *dampe* og *pH værdi* til rengøringsassistenten, men også mindske påvirkninger af overflader og materialer, og i høj grad også beskytte vores vandmiljø.

Erstatningsstoffer (Substitution)

Hensigt: At gøre risikoen mindre.

Resultat efter oliespild i en hæk. Oliepletten var ikke så stor, men skaden blev ca. 4 m. lang.

Sikkerhed i rengøringsarbejdet

Det rengøringsvand der hældes i kloakken eller toilettet, kan ikke nødvendigvis fjernes på *renseanlægget*.

Rester fra kemikalier kan fortsætte ud i havet og her går de i nye forbindelser med havvandet, planter, skaldyr og fisk.

Mange undersøgelser har vist, at nogle fisk indeholder *tungmetaller* og *pesticider*, samt at vandplanter dør af iltmangel pga. den store algevækst fra kemikalierester.

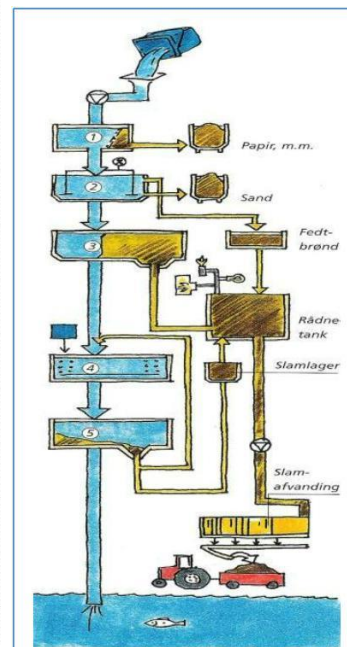
Dette skyldes ikke kun kemi fra rengøringsbranchen, men også fra industrien, fabrikker, landmænd, skibe og private haveejere. Kemikalier der hældes ud på marker og i haver søger ned i grundvandet og kan give problemer med vores drikkevand. Dette problem kan de miljømærkede rengøringsmidler minimere.

OBS.

Gamle rengøringsmidler og kemikalier SKAL afleveres til den lokale genbrugsstation eller afhentes af miljøbilen. Man må ikke hælde det i vasken eller toilettet. Det vil belaste miljøet.

En tommelfingerregel:

- Vælg *miljøvenlige produkter* til opgaven
- Dosér korrekt
- Klargør kun den mængde rengøringsvand du skal bruge
- Brug kun desinfektionsmiddel, hvor det kræves

Figur af et renselanlæg.

Nogle af kemikalierne kan ikke fjernes på renselanlægget. De kemikalier vil følge med ud i havet og forurene vandet, planter, fisk og skaldyr.

Foto: Tidl. SUS matr.

Miljøvenlige produk

- Svanemærket
- Miljøblomsten

Foto: BAR.dk

Sikkerhed i rengøringsarbejdet

Depotet

På *depotet* bør rengøringsmidlerne stå i orden, så det er nemt og overskueligt for rengøringsassistenten at se flaskerne.

Depotet skal holdes rent og fri for sæberester på hylderne. Hvis der løber kemikalier ud på hylden, bør det fjernes straks, så der ikke opstår uheld.

Samtidig bør der kun stå netop de produkter, rengøringsassistenten skal bruge i hverdagen. Hvis der står mange slags universalmidler eller kalkfjerner, skaber det forvirring og rengøringsassistenten kan hurtigt komme til at vælge det forkerte middel til opgaven.

Depot med orden.
Foto: tidl. SUS matr.

Depot med uorden.
Foto: tidl. SUS matr.

Et tip på depotet:

- Vælg en hylde til *daglige* rengøringsmidler.
- Vælg en hylde til *periodiske* rengøringsmidler.
- Opsæt tydelige *doseringsvejledninger*, som viser 1 liter, 3 liter, 5 liter og 8 liter rengøringsvand.
- Rengør doseringsudstyr, når du skifter flaske.
- Sæt mappen med APB'er tæt ved midlerne.
- Hav godkendte handsker fremme.
- Vis et foto af rengøringsvognen, som den bør se ud, når den er rigget til.
- Fjern emballage, der ikke hører til på depotet.
- Ryd op 1 x ugen

Eks.

Eksempel på et depot med **alt for mange** toiletrens at vælge imellem.

Foto: Tidl. SUS matr.

Eks.

Eksempel på et depot med **alt for mange** toiletrens at vælge imellem.

Sikkerhed i rengøringsarbejdet

Huden

Ved den daglige kontakt med vand og rengøringsmidler, bliver huden meget udsat og dens modstandskraft bliver nedsat. Hvis man så også arbejder med mikrofiberklude og mikrofibermopper, vil huden blive *affedt* og stå mere åben, så vand, kemikalier og bakterier kan trænge ind under huden og skabe stor skade.

Huden er vores barriere mod omverdenen. Huden er vigtig, for at kroppen kan regulere varme og væske. Huden er et **sanseorgan**, der registrerer **smerte**, **tryk** og **berøring**.

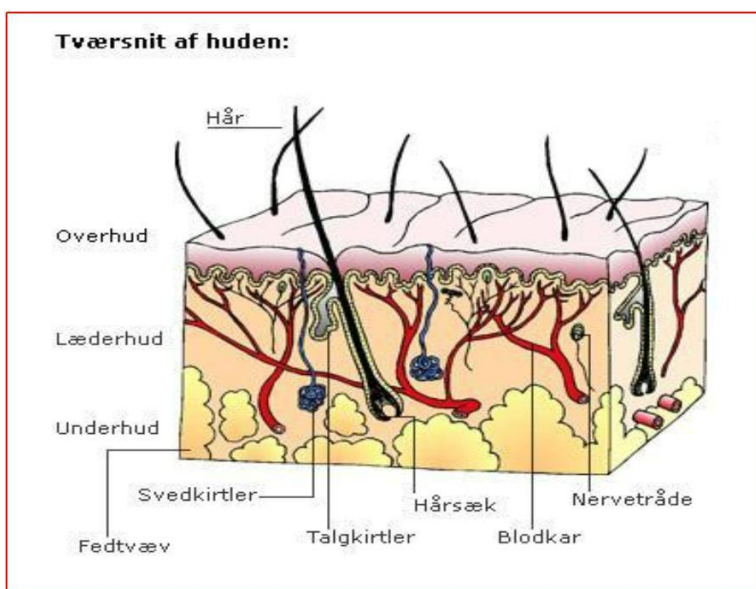
Det er derfor vigtigt, at vi ikke nedbryder vores barriere på huden. Hvis man én gang har haft eksem/kløende udslæt, kan det blusse op igen på et senere tidspunkt, hvis huden udsættes for kemikalier eller for meget vand igen.

Huden

- - udgør knap 1/6 af vores kropsvægt (og er dermed menneskets **største organ**)
- - størrelsen er ca. 2 m²
- - er **tyndest** på **øjelåg** og **håndrygge**
- - er **tykke** på **fodsåler** og **håndflader**

Huden beskytter os mod,

- - ydre påvirkninger
- - holder sammen på vores indre organer, muskler og knogler
- - at fremmede stoffer og mikroorganismer kan komme ind i kroppen

Statistik:

- 1000 anerkendte tilfælde af håndeksem pr. år
- Ca. 25 % med våde erhverv har håndeksem
- 5 % i befolkningen har håndeksem
- Dobbelt så mange kvinder som mænd, har hudlidelse
- Gennemsnitsalder er ca. 36 år for personer som får anerkendt en arbejdsbetinget hudsygdom
- Kontakteksem koster samfundet mere end 800 mil. kr. årligt til bl.a. sygedagpenge, erstatninger, pensioner, behandling hos egen læge, speciallæge og hospital

Kilde: BAR

Huden:

Kilde:
- Sundhedsguiden

Sikkerhed i rengøringsarbejdet

Værnemidler

Værnemidler er en vigtig sikkerhed i alt rengøringsarbejde. Personlige værnemidler er til, for at vi kan beskytte vores krop mod kemikalier, vand, mikroorganismer, mikrofibere, og fald på våde gulve.

Der er stor forskel på at arbejde med rengøring hjemme privat og at arbejde med rengøring professionelt. Tiden, dampe, metoder og belastninger er langt større end de få timer, man bruger der hjemme gennem en uge.

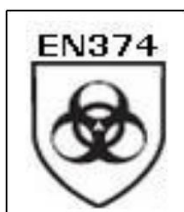
Derfor skal værnemidler være en naturlig del af jobbet.

Daglige rengøringsopgaver

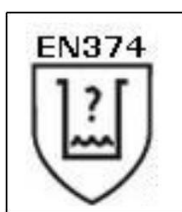
Ved de *daglige rengøringsopgaver* er det tit nok at benytte handsker og skridhæmmende fodtøj.

Det væsentlige er, at handskerne skal være *godkendt*, så de beskytter mod kemikalier og vand. Tjek piktogrammerne på handsepakken. *Se guide her...!*

OBS: Hvis engangshandsker benyttes så husk, de særlige regler der gælder vedr. hygiejne.

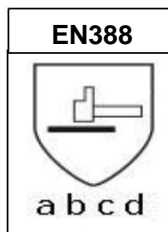

Minimumskrav for beskyttelse af en flergangshandske med tæthed for mikroorganismer.

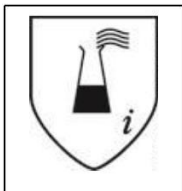

Modstandsdygtig for gennemtrængning af luft/væske ved klasse 2.

Klasse 1 = 10 min.
Klasse 2 = 30 min.
Klasse 3 = 60 min.
Klasse 4 = 120 min.
Klasse 5 = 240 min.
Klasse 6 = 480 min.

Modstandsdygtig for mekanisk belastning.
Slidstyrke (a)
Skærefasthed (b)
Rivstyrke ©
Punktering (d)

Modstandsdygtig for kemikalier med meget lav eller meget høj pH. værdi. Findes i klasse 1 – 6.

Piktogrammer på siden.
Kilde: AT.dk

Eks. på værnemidler:

Engangshandske.

Sikkerhedsbrille.

Flergangs-handske.

Åndedrætsværn.

Filtre til åndedrætsværn.

Sikkerhed i rengøringsarbejdet

Hvis dine rengøringshandsker ikke er godkendt, kan det være **lige meget** med at have dem på til vådt rengøringsarbejde. Kemikalierne vil trænge ind i gennem handsken i løbet af få minutter.

Ved arbejde med *mikrofiberklude* beskytter **flergangshandsken bedst**.

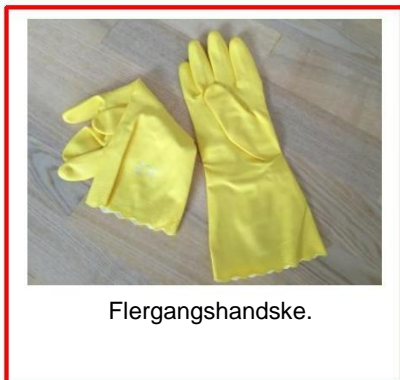
Periodiske rengøringsopgaver

Ved de *periodiske rengøringsopgaver* skal rengøringsassistenten **sikre sig** ved at bruge kraftige godkendte rengøringshandsker og muligvis også beskyttelsesbriller/ ansigtsværn eller åndedrætsværn. Muligvis også et forklæde eller en overtræksdragt.

Det kan f. eks. være ved afkalkning af et badeværelse med skumsprøjte eller fjernelse af gammel polish med grundrens/polishfjerner med en skuremaskine.

Ved begge metoder er pH værdien meget stærk sur eller meget stærk alkalisk. Der vil være risiko for sprøjt i øjnene, men også indånding af de kraftige dampe fra rengøringsmidlerne.

Tjek, at dine handsker har dette piktogram ved periodiske rengøringsopgaver.

Flergangshandske.

Tips til dine handsker:

- Vælg den rigtige handske (vinyl, latex, nitril) + rigtig størrelse
  - Tjek piktogram for godkendelse i forhold til din opgave
  - Brug altid underhandske af bomuld (til at suge din sved)
  - Kontroller handsker for skader/huller
  - Kontroller om handsken skifter farve eller klistre (skift til nye)
  - Hav altid ekstra handsker med på vognen
  - Ved brug af éngangshandsker, er beskyttelsen kortvarig
- Når dagen er slut .....**
- Vask hænder og smør dem ind i en god creme

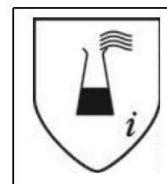
Mikrofiberklude

Mikrofibre er meget aggressive og affedter huden hurtigt. Derfor skal du bruge flergangshandsker.

Periodiske rengøringsopgaver:

Her skal benyttes en flergangshandske med piktogram beskyttelse mod kemikalier =

Modstandsdygtig for kemikalier med meget lav eller meget høj pH. værdi. Findes i klasse 1 – 6.

Piktogram: Kilde: AT.dk

Sikkerhed i rengøringsarbejdet

Sko

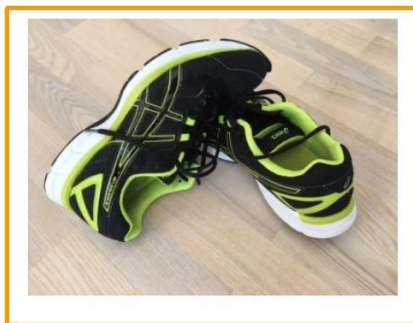
Dine sko skal være egnede til rengøringsarbejde. I nogle virksomheder er der særlige krav til fodtøj. Så følger du selvfølgelig det.

Som udgangspunkt skal dine sko:

- Sidde fast på foden (med snørebånd eller spænder)
- Kunne reguleres i løbet af dagen (fødderne hæver)
- Have en lille hæl ca. 1 – 1½ cm.
- Have flexibel fodsål (så du kan bøje foden)
- Være af solidt materiale
- Have ventilationshuller
- Have god plads til fødder og tæer (ca. 1 cm. længere)
- Have en skridhæmmende sål (så du står bedre fast på våde gulve)

Træsko med hælrem, så skoen sidder fast på foden.

Sko med snørebånd.

OBS:

På specielle områder f.eks. *operationsstuer*, *laboratorier* eller *serverrum*, skal man bruge antistatisk forføj. Hvis du bruger almindeligt fodtøj, kan der opstå statisk elektricitet. Gni-ster kan udløse eksplosion i lokalet.

Tip:

- Arbejdssko bruges kun på arbejdet.
- Skift gerne sko i løbet af dagen, hvis det kan lade sig gøre. (Dine fødder vil elske dig for det)

Sikkerhed i rengøringsarbejdet

Åndedrætsværn

Åndedrætsværn skal beskytte dig mod stænk, dampe og partikler (aerosoler) fra kemikalier, som fremkommer under dit arbejde. Til tider er det også støv, som kan være farligt, hertil skal du have et støvværn på.

Dine øjne kan også blive udsat for stænk og støv, så her skal du have beskyttelsesbriller på eller en maske, som dækker hele dit ansigt.

Til visse opgaver, er det et krav at du skal bruge særlige værne-midler. Det kan f.eks. være i lukkede rum på et plejehjem, hospital, lager, svømmehal eller i en bank. De har som regel en ventilation, men den er ikke nødvendigvis stærk nok til at trække dampe eller partikler væk fra dig, når du arbejder.

Halv- og helmaske

Der findes forskellige typer åndedrætsværn. De mest almindelige er halv- og helmaske. Se figur her fra www.at.dk

Filtrerende åndedrætsværn
Halvmaske med tvillingfilter

Filtrerende åndedrætsværn
Helmaske

Halvmaske:

- Beskytter næse og mund
- Er typisk lavet af silikone eller latex.
- Kan have en eller to filtre.
- Remme strammes så masken sidder tæt til ansigtet
- Er personlig (deles ikke med andre)
- Skal vaskes og desinficeres efter brug

Helmaske:

- Beskytter næse, mund, øjne samt huden i ansigtet.
- Er typisk lavet af silikone eller latex
- Kan have en eller to filtre
- Remme strammes så masken sidder tæt til ansigtet
- Er personlig (deles ikke med andre)
- Skal vaskes og desinficeres efter brug

MAL kode:

MAL kode er en kode som fortæller om farligheden ved et kemikalie f.eks. ved indånding og ved berøring af kemikalien.

Nogle møbel- og gulvolier har sådan en kode.

Tjek: sikkerhedsdatablad/APB om denne kode.

00 - 1

Tal **før** stregen er risiko ved indånding. Jo højere tal jo større risiko.

Tal **efter** stregen er risiko ved berøring af kemikalien. Jo højere tal, jo større risiko.

Se bilag med fuld beskrivelse.

Luftforsynet åndedrætsværn:

- Beskytter hele hovedet
- Kan kobles til en hel-drugt, så kroppen er totalt beskyttet
- Bruges kun ved særligt krævende rengøringsopgaver, hvor risikoen er meget stor

Foto: AT.dk

Sikkerhed i rengøringsarbejdet

Grænseværdi

Arbejdstilsynet har fastsat *grænseværdier* (GV) for, hvor meget der må være af et stof i luften på en arbejdsdag. Koncentrationen af et stof måles i cm^3 stof pr. m^3 luft. Kan også siges som (mg/m^3).

Koncentrationen udgør gennemsnitsværdien for stoffets eller materialets tilstedeværelse i luften i løbet af en *8 timers arbejdsdag*. Da det er svært at få normal iltoptag gennem en maske, har AT sat grænser for, hvor længe du må arbejde med en maske på.

Se faktaboks

Tørslibning med skuremaskine

Hvis du skal *tørslibe* et gammelt linoleumsgulv med en skuremaskine, vil det støve meget, fordi der ikke bruges vand. Så kræver det, at du bruger en støvmaske/partikelfiltermaske med koden (P2 eller P3). Eller du kan tilføje et partikelfilter til dit åndedrætsværn samtidig med dit gasfilter/kemikaliefilter.

Støvmaske, der også kaldes partikelfiltermaske.

Partikelfilter til at kombinere med kemikaliefilter på åndedrætsværnet.

Vådrensning

Ved periodisk vådrengøring bruges ofte kalkfjerner, grundrens eller polishfjerner, som indeholder stærk syre, stærk alkali og har ofte også indhold af organiske opløsningsmidler. Dette er til tider nødvendigt for at fjerne grov snavs eller gammel polish. De kemikalier er meget belastende for dine luftveje og hud, og kræver beskyttelse med værnemidler.

Halvmaske uden filtre. De løse filtre skrues nemt på.

Tjek farvekoden på filtret. Farven skal passe til det kemikalie du skal bruge.

Regler ved brug af åndedrætsværn:

- Max. 3 timer/dag. Tiden **skal** deles over flere gange
- Udskift gasfilter når du kan lugte eller smage kemikaliet
- Udskift partikelfilter når der opleves modstand ved vejtrækning
- Et filter som kan modstå 12 timers påvirkning, kan deles over flere dage
- Åndedrætsværn **skal** rengøres og desinficeres efter brug

Miniguide til filtre:

A = Brun

Dampe fra organiske midler

B = Grå

Uorganiske gasser og dampe (klor og cyanbrente)

E = Gul

Sure gasser og dampe (svovldioxid)

K = Grøn

Ammoniak o.l. gasser

P1, P2 = Hvid

Sundhedsskadelig og giftigt støv, samt faste partikler og væskeformige aerosoler

P3 = Hvid

Sundhedsskadelig og giftigt støv, faste partikler væskeformige aerosoler, bakterier og vira.

Sikkerhed i rengøringsarbejdet

El-sikkerhed

Til rengøring findes der mange forskellige gulvmaskiner, som er effektive og kan aflaste det manuelle arbejde for rengøringsassistenten. Bl.a. til rengøring af store arealer, opskuring af gulve og selvfølgelig almindelig støvsugning af gulve og møbler.

Når du arbejder med maskiner, er der risiko for, at få elektrisk stød. Derfor er der nogle regler, som skal overholdes, før du går i gang med arbejdet.

Generel sikkerhed ved maskiner

Før arbejdet:

- Få instruktion af leder eller erfaren kollega.
- Læs brugsanvisningen og spørg, hvis du er usikker.
- Efterse ledning og stik for brud o.l.
- Monter udstyr /løse dele **før** tilslutning af strøm.

Under arbejdet:

- Undgå at ledningen ligger i vand/kemikalier. Hæng evt. ledningen op.
- Hold evt. ledningen i hånden. **ALDRIG** over skulderen.
- Ledningen **skal** være **væk** fra maskinens roterende dele. Hold den bag ved maskinen.
- Sluk strømmen når der skiftes udstyr eller maskinen forlades.

Efter arbejdet:

- Sluk strømmen før du afmonterer udstyret.
- Efterse ledning og stik for brud.
- Tøm og rengør maskinen, så den ikke lugter.
- Tør maskinen af med en klud med universalmiddel
- Skyl børster og skurerondeller, og hæng dem til tørre
- Børster må **ikke** stå, så der kommer tryk på dem
- Efterse batteri for destilleret/demineraliseret vand
- Sæt batteridrevne maskiner til opladning.
- Defekt maskine skal til reparation og mærkes med seddel, **hvad** der er defekt.
- Maskiner skal efterses ca. 1 x årligt af en fagperson.

Skuremaskiner.

- Montering af skurepad eller børste skal gøres mens maskinen **ligger ned**.
- Der arbejdes fra side til side (krabbegang) med ledningen bagud.

Foto: Tidl. SUS materiale.

Nilfisk gulvaskemaskine.

- Montering af børste kan ske mens maskinen står op.
- Der arbejdes i lige baner (fremad) med ledningen bagud.

El-sikkerhed fortsat

Mærkeplade

Alle maskiner er forsynet med en mærkeplade, hvor du kan se oplysninger om maskinens *fabrikat*, *driftsspænding*, *effekt*, *frekvens* og *godkendelsesmærker*.

Foto: Tidl. SUS matr.

Fabrikat og mærke

Effekt = forbrug af strøm

Driftsspænding

CE mærke

Godkendelsesmærker i forskellige lande.
D = Demko fra Danmark
S = Semko fra Sverige
N = Nemko fra Norge

Dråbe symbol = Tæthedsgrad for vand (stænkæt). I dag er det IP44.

Dobbeltisoleret = De strømførende dele har 2 lag isolering mellem maskinen og rengøringsassistenten. Kaldes **klasse II**.

Made in Sweden	Fabrikant	
Model	Prod. no.	Serie no.
UZ930S	004025/95	44500030
230V~	50HZ	1000W
CE		
Max 1200W		
S	N	D
[Triangle symbol]		
[Square symbol]		

Mærkeplade på en støvsuger Compact 2000. CE mærket er nok på maskinerne, men landene bestemmer selv om de yderligere vil have deres godkendelsesbogstav på.

Isoleringsmærkning:

Klasse I = Enkeltisoleret.

De strømførende dele i maskinen er isolerede. Maskinens metaldele er forbundet til en beskyttelsesleder (jord) i den faste installation (stik-kontakten).

Udstyr med **klasse I** har ledning og stik med 3 ben. Det tredje ben er jordforbindelsen.

Isoleringsmærkning:

Klasse II = Dobbeltisoleret.

Der er to lag isolering mellem de strømførende dele og rengøringsassistenten som bruger maskinen.

Udstyr med **klasse II** har ledning med 2 ben.

F.eks. er støvsugere dobbeltisolerede og har dette piktogram.

Fig. AT.dk

El-sikkerhed fortsat

CE mærkning

Siden 1995 har EU indført fælles mærkning på materialer og maskiner. CE mærket betyder at fabrikanten/leverandøren garanterer for, at produktet overholder de relevante sikkerhedskrav der stilles til produktet. Produktet må ikke skade mennesker.

CE mærket kan også ses på de handsker, vi bruger til rengøring, på åndedrætsværn og filtre, samt på alle de maskiner vi bruger i dagligdagen.

Bemærk, CE mærket handler ikke om kvaliteten af et produkt.

Tidligere i Danmark brugte man i al elektrisk udstyr **D** = Demko (Danmarks Elektriske Materielkontrol). Demko var højeste krav til alt elektrisk udstyr og derfor dem, som stod indenfor, at sikkerhedsforskrifterne var op fyldt for det enkelte produkt. Sverige: **S** = Semko, Norge: **N** = Nemko.

Forlængerledning

Hvis du har brug for en forlængerledning, skal du bruge en kabeltromle. Årsagen er, at den har en *overophedningsknap* (en *sikringsknap*), som afbryder strømmen, hvis ledningen bliver for varm. Det kan ske, hvis man arbejder med en maskine på store arealer i længere tid. Det er din ekstra sikkerhed for, at der ikke sker en el-ulykke.

Netop derfor **skal** du trække ledningen **helt ud**, når du arbejder med en kabeltromle. Der kan opstå gnister i kobbertrådene på ledningen, som kan starte en brand.

Forlængerledning på tromle.

Sikringsknap som afbryder strømmen, hvis ledningen bliver for varm. (Det er samme princip i en gulvmaskine).

CE mærket:

Fig. AT.dk

Sikkerhedsstyrelsen:

Citat:

Vedr. fremstilling eller import af maskiner.

Stk. 3. Den der fremstiller elektrisk materiel eller importerer materiel til Danmark, er ansvarlig for, at alle oplysninger, der er nødvendige, for at det elektriske materiel kan anvendes uden fare og i overensstemmelse med sit formål, er anbragt tydeligt på det elektriske materiel. Er dette ikke muligt, skal oplysningerne fremgå af en **medfølgende vejledning**. **Oplysningerne skal være på dansk.**

Kilde:

Sikkerhedsstyrelsen.
Lov nr. 525 af 29. apr. 2015 gældende § 37. Loven træder i kraft 1. jan. 2016.

FORBUDT

Foto: Tidl. SUS matr.

El-sikkerhed fortsat

IP koder

Ifølge EU's direktiver og stærkstrømsbekendtgørelsen, skal der være en IP kode på elektrisk udstyr herunder maskiner, som bruges i rengøringsbranchen.

IP koden fortæller, hvor tæt maskinen er i forhold til indtrængende genstande og indtrængende vand.

IP 20

Det første tal (**2**) i koden fortæller, hvor tæt maskinen er i fht. indtrængende genstande.

Det andet tal (**0**) i koden fortæller, hvor tæt maskinen er i fht. indtrængende vand.

Det første tal (indtrængende genstande) kan max. være (**6**). **Det andet tal** (indtrængende vand) kan max. være (**8**).

En støvsuger har **IP 20** = normaltæt.

En Rotowash gulvmaskine har **IP 44** = stænkæt

Mærkeplade på en gulvbehandlingsmaskine.

IP kode:

IP koder afløste de gamle symboler med:

- dråbe
- net eller

Nogle maskiner har både dråbe og IP.

Vand

- IP 20 = Normaltæt
- IP 22 = Dryptæt
- IP 23 = Regntæt
- IP 44 = Stænkæt
- IP 55 = Stråletæt
- IP 57 = Vandtæt (heltæt)

Genstande

- IP 54 = Støvsærmet
- IP 67 = Støvtæt

HFI / HPFI

HFI-afbryder eller HPFI-afbryder

HFI-afbryderen (også kaldet relæ) er en ældre type fejlstrømafbryder.

En *HFI-afbryder* skal sikre, at fejlstrøm fra installation eller fejl i et apparat afbrydes indenfor 0,2 sek., så en person ikke får stød af farlig karakter.

En HFI-afbryder og HPFI-relæ sammenligner hele tiden den strøm, som går ind i relæet med den strøm, som går ud gennem relæet igen. Er der afvigelser, vil strømmen slukke / afbryde straks.

HFI-relæ har vist, at det også er følsomt overfor nærliggende strøm fra fabrikker med maskiner, som tænder og følsomt overfor uvejr med torden og lyn i luften.

Det har medført, at nogle boligejere har oplevet af få afbrudt strømmen unødigt, måske midt i madlavningen eller at boligejere er kommet hjem fra ferie til en slukket fryser med al maden fordærvet.

HFI =

Højfølsom Fejlstrøms afbryder. I 'et står for strøm.

HPFI =

Højfølsom Pulserende Fejlstrøms afbryder. I 'et står for strøm.

HFI-afbryder.

Prøveknappen, også kaldet "T" for "Testknappen" skal aktiveres ca. 1 x årligt (gerne 2 x årligt).

På denne afbryder, står det tydeligt som en reminder.

OBS:

Hvis afbryderen er for længe om at slukke, skal afbryderen skiftes af en aut. Installatør.

HFI-afbryder eller HPFI-afbryder fortsat

Det har siden 1993 været et krav at montere *HPFI* afbrydere i boliger. Siden 1. juli 2008 har alle boliger (uanset alder) skulle være beskyttede med HFI/HPFI afbryder.

HPFI-afbryderen er til forskel fra HFI-afbryderen, i stand til at detektere (opdage), hvis der er en fejl i et apparat med indbygget elektronik, f.eks. computer, vaskemaskine eller mikrobølgeovn, som medfører en pulserende fejlstrøm. HPFI-relæet skal afbryde indenfor 300 ms.

HPFI-afbryderen er mere modstandsdygtig overfor spændingsimpulser med højere spænding.

HPFI-afbrydere er typisk mindre følsomme overfor tordenvejr, så unødigt afbrydelse af strømmen minimeres.

HPFI-afbryder.

Hvis uheldet med strøm er ude:

- **Afbryd strømmen på kontakten**
- **Tjek bevidsthed hos personen** (kald – rusk)
- **Råb på hjælp**
- **Skab frie luftveje** (hovedet tilbage)
- **Tjek vejtrækning hos personen** (se-føl-lyt)
- **Tilkald hjælp 112**
- **Giv alm. førstehjælp**

Prøveknop / Testknop: På HFI-relæ og HPFI-relæ:

På alle HFI eller HPFI-relæ sidder der en **prøveknop**.

Prøveknappen, skal aktiveres en gang imellem, for ikke, at den skal "sætte sig fast".

Det gøres ved, (se figur), at man selv trykker på prøveknappen **2 x årligt (HPFI)**. Anbefaling fra forhandler af HPFI-relæ.

For **HFI-afbryder** står der mindst **1 x årligt**. Følg vej. på afbryderen.

Efter afprøvningen tænder man for strømmen igen.

På din arbejdsplads vil det være en pedel eller en værktødsassistent som typisk har den opgave.

Kilde: Sikkerhedsstyrelsen.

Frie luftveje.

Kilde: Dansk Røde Kors

Arbejds miljø-organisation

Fig.: BAR

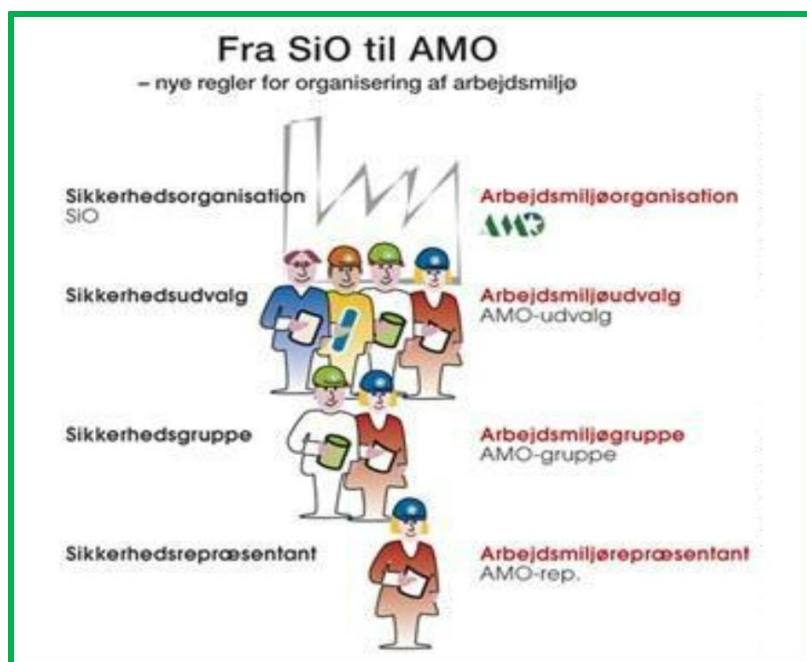
Alle virksomheder skal arbejde med arbejdsmiljøarbejdet. Alt efter hvor mange ansatte, der er, etablerer virksomheden sit arbejdsmiljøarbejde.

Arbejds miljø organisationen (AMO) skal både varetage de overordnede (strategiske) og de daglige (operationelle) opgaver.

7. sept. 2010 blev *Lov om Arbejds miljø* revideret. Tidligere var der primært fokus på "sikkerhed" i arbejdet. Men sikkerhed kan ikke stå alene, da der er mange andre aspekter, i løsning af fælles opgaver i en virksomhed, bl.a. samarbejde, planlægning, trivsel, psykisk arbejdsmiljø, sygefravær m.m.

I dag vægter det fysiske og det psykiske arbejdsmiljø lige meget i loven om arbejdsmiljøet.

Derfor omtales arbejdet i dag: "Arbejds miljø arbejde".

Medlemmer i en Arbejds miljø organisation. Kilde: www.at.dk

"Lov om arbejdsmiljø" blev stiftet første gang:

- 1975

Loven er løbende revideret gennem årene.

- 7. sept. 2010

De nye ændringer i loven betyder bl.a. at det fysiske og det psykiske arbejdsmiljø skal vægtes lige meget i det daglige arbejdsmiljøarbejde.

Kilde: AT (Arbejdstilsynet)
Søg: "Lov om Arbejds miljø"

Arbejds miljø-organisation fortsat

Arbejdsgiveren har ansvaret for, at der arbejdes sikkert og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt. Arbejdsgiveren skal sikre, at alle deltager i dette arbejde, både ledere og øvrige ansatte. Det betyder, at alle ledere og ansatte skal informeres om, hvordan de kan bidrage til et forbedret arbejdsmiljø i deres daglige arbejde. Dette arbejde gøres ved, at de ansatte vælger en Arbejds miljørepræsentant (AMR). AMR skal samarbejde med nærmeste leder = en Arbejds miljøgruppe (AMG). AMG planlægger sammen de opgaver de skal løse, indenfor det ansvarsområde de skal dække i virksomheden. AMR skal på uddannelse indenfor 3 mdr. efter valget.

Årlig arbejdsmiljødrøftelse

Ved den Årlige arbejdsmiljødrøftelse, deltager arbejdsgiver (eller dennes stedfortræder), samt ledere, alle AMR og evt. også alle TR.

Målet for denne dag er, at man drøfter årets arbejdsmiljøopgaver, og resultater. Man drøfter om den planlægning og metode, der arbejdes efter, er virksom nok. Man drøfter også, om AMR og måske de andre medlemmer har den nødvendige viden på et givent område til at sikre arbejdsmiljøet.

Hvis der er et arbejdsmiljøproblem, som volder vanskelighed i en afdeling, sparer man med hinanden. På den måde udnytter man de ressourcer, der er til rådighed i fællesskab.

Inden dagen for den årlige arbejdsmiljødrøftelse, er slut, skal deltagerne blive enige om, hvilke arbejdsmiljøopgaver, der vil være vigtige at arbejde med, det kommende år. Der vælges ca. 2-3 indsatsområder. Meningen er, at opgaverne skal være realistiske at gennemføre for virksomheden.

Hvis nu en opgave er mere omfattende end virksomheden havde beregnet, må opgaven godt gå videre til det efterfølgende år. Bare der følges op undervejs, så opgaven ikke slippes, før den er færdiggjort.

AMR: =
Arbejds miljørepræsentant.

AMG: =
Arbejds miljøgruppe.

AM-udvalg: =
Arbejds miljøudvalg

AMO: =
Arbejds miljøorganisation

HAMO: =
Hovedarbejds miljøorganisa-
tion
* * *

En **AMR** er en kollega der vælges af de ansatte. Valgperiode er 2 år.
(Man kan godt aftale en længere valgperiode).
AMR danner samarbejde med nærmeste leder i en **AMG**.

AM-udvalg består af arbejdsgiver, en eller to ledere og en eller to AMR valgt fra forskellige AMG.

HAMO består af arbejdsgiver, samt et eller flere AM-udvalg. Det er virksomhedens størrelse, samt arbejdsgiver der afgør, hvor mange medlemmer der er nødvendige i HAMO.

TR: =
Tillidsrepræsentant.

(TR varetager dine interesser omkring dit arbejde, ansættelseskontrakt, arbejdstid, løn, ferie m.m.)

Kilde:

- "Fakta om arbejdsmiljø"
- Arbejdstilsynet (at.dk)

Arbejds miljø-organisation fortsat

Vejledning til organisering af arbejds miljøarbejdet.

1 – 9 ansatte	10 – 34 ansatte	35 → ansatte
Arbejdsgiver sørger for at samarbejdet om sikkerhed og sundhed finder sted. Samarbejdet forventes at foregå i direkte kontakt og dialog med leder og de ansatte. Årlig arbejds miljø-drøftelse skal planlægges og gennemføres. (læs s. 6 og 7)	Arbejdsgiver skal etablere en arbejds miljøorganisation. Arbejdsgiver, arbejdsledere og ansatte (AMR og TR) samarbejder om antallet af medlemmer i arbejds miljøorganisationen. Der skal være mindst lige så mange AMR som der er ledere. Dette, for at sikre en ligeværdig deltagelse i arbejds miljøarbejdet. Antal møder om året aftales i samarbejde. <u>Opretter:</u> AMO AMG	Arbejdsgiver skal etablerer arbejds miljøorganisation på to niveauer. Det vil sige, at der etableres én eller flere AMG, samt ét eller flere AM-udvalg. Hvis virksomheden er særlig stor kan det være nødvendigt at etablere et HAMO, hvor AM-udvalgene mødes nogle gange om året for at koordinere arbejds miljøarbejdet løbende. Antal møder om året aftales i samarbejde. <u>Opretter:</u> HAMO (ved behov) AMO AM-udvalg AMG

Arbejdsgiver

Arbejdsgiver skal sørge for den fornødne tid til arbejds miljøarbejdet, samt uddannelse til medlemmerne af AMO. Dato for møder skal aftales, så alle medlemmer kan deltage i forhold til deres øvrige arbejde.

AMO skal rådgive arbejdsgiver om sikkerheds- og sundhedsspørgsmål, så tingene bliver løst så smidigt som muligt.

Det forventes at medlemmer i AMO er *aktive* og *engagerede* i arbejds miljøarbejdet. Daglig leder og AMR skal motivere de ansatte, til selv at være aktive og *ansvarsfulde* i arbejds miljøarbejdet, i det daglige arbejde.

Da AMR ikke kan være alle steder, skal dennes kollegaer hjælpe med oplysninger, der kan korrigere eller styrke arbejds miljøarbejdet.

AMR skal fungere som bindeled mellem sine kolleger, leder og AMO.

Læs mere:

Samarbejde om arbejds miljø i virksomheder. Her finder du uddybende forklaringer om AMO, bl.a.

- Tid til arbejds miljøarbejde
- Uddannelse
- Planlægning af møder
- Inddragelse af AMR
- M.m.

Kilde:

at.dk / AMO/vejledning

Arbejdspladsvurdering (APV)

I forbindelse med arbejdsmiljøarbejdet indgår også arbejdet med APV. AMO er en del af dette samarbejde og skal inddrages gennem hele processen og de resultater der kommer ud af det. APV skal gennemføres min. hvert 3 år eller tidligere, hvis der sker væsentlige ændringer i virksomhedens bygninger eller struktursammensætning.

Hensigten med APV er at:

- beskytte den enkelte medarbejder
- vurdere arbejdsprocesserne
- forbedre organiseringen af arbejdet
- forbedre udførelsen af arbejdet

APV skal ses som et værktøj ledelsen og medarbejderne kan bruge til at forbedre arbejdsmiljøet på forskellige områder.

APV'en skal som minimum indeholde Arbejdstilsynets opdeling af påvirkninger:

- Fysiske påvirkninger
- Psykiske påvirkninger
- Kemiske påvirkninger
- Biologiske påvirkninger
- Ergonomiske påvirkninger
- Risiko for ulykker

Alt efter hvilken virksomhed man arbejder i, vil det være naturligt at vægte spørgsmålene, så de passer til de påvirkninger der er realistiske for virksomheden og dens afdelinger.

F.eks. vil det være urealistisk for en murer at blive spurgt, om der er hæve-/sænkebord på kontoret...? Eller spørge kontomedarbejderen, om han/hun har fået oplæring i brug af gulvmaskiner? Eller spørge rengøringsassistenten, om stolen kan justeres i ryglænet...? Her vil det være mere realistisk at spørge rengøringsassistenten, om rengøringsvognen kan justeres i højden, og om der er opdaterede arbejdsplaner?

OBS:

Virksomheden **skal** kunne dokumentere gennemførelse af **APV**. Det betyder at, **alle** medarbejdere skal deltage i besvarelserne af de skemaer virksomheden udsender. Også selvom en medarbejder ikke har problemer.

Sikkerhed i rengøringsarbejdet

Gennemførelse af APV

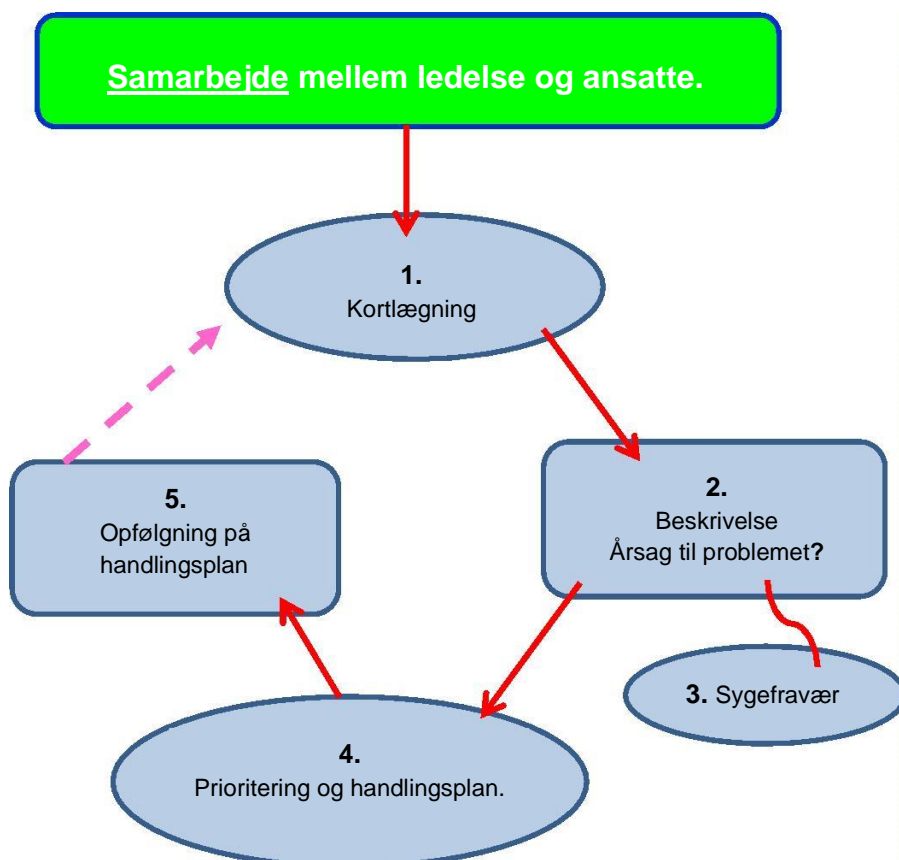
Der er frit valg, hvordan man vil sætte sit APV skema op, og om man vil gøre det i papirform eller elektronisk.

Nogle virksomheder køber sig til arbejdet med at gennemføre APV'en. Det foregår elektronisk i et system, som sammenholder alle resultater. Der bliver udfærdiget en analyse i diagrammer, som virksomheden skal forholde sig til sammen med sine medarbejdere.

Efterfølgende skal alle i virksomheden pege på de væsentlige ting der skal arbejdes med fra APV'en, så man kan forbedre arbejdsmiljøet både fysisk og psykisk. Dette kaldes for en *handlingsplan*.

Det væsentlige i en APV er, at det ikke bare bliver noget man gør for at gøre det. Alle udpegede indsatser skal følges til dørs.

Se diagram for arbejdsprocessen nedenfor:

Processen i en APV:

1. Kortlægning/afdækning (Hvilke problemer har vi?)
2. Beskrivelse og vurdering. (Hvad er årsagen til problemet?)
3. Inddrag sygefravær (Kan årsagen være skyld i sygefraværet?)
4. Prioritering og handlingsplan af indsatser. (Hvordan og hvornår skal problemet løses?)
5. Opfølgning på handlingsplanen. (Har indsatsen virket? Eller skal der gøres yderligere?)

Kilde:

Arbejdstilsynet at.dk /APV.
Fakta om arbejdsmiljø.

Online APV:

Arbejdstilsynet har oprettet en online APV. Her kan en virksomhed tilmelde sig med sit NEM ID + virksomhedens nøglekort.

Se vejl. på:

- at.dk /start APV-arbejde
- Klik "Tilføj problem"
- Klik "Handlingsplan"

Her kan også læses typiske APV problemer i forskellige brancher.

Kilde: AT

Ny vejl. af april 2016.

Sikkerhed i rengøringsarbejdet

Arbejdsskade/arbejdsulykke

Påvirkning af en arbejdsulykke kan udløses her og nu eller indenfor 5 dage. Arbejdsulykke på en person er en pludselig uventet hændelse som følge af arbejdet.

Det vil sige at, der skal være en sammenhæng mellem personska-den og det arbejde, der er udført. Man kan altså ikke komme på arbejdet og sige, at det ben, man brækkede til en fodboldkamp i fritiden, er en arbejdsulykke.

Arbejdsskader opdeles i to kategorier:

- **Arbejdsulykker**
- **Erhvervssygdomme.**

Det kan være svært at sætte klare grænser for, om det er en arbejdsulykke eller en erhvervssygdom. Videncenter for Arbejds miljø har opsat en figur ud fra Arbejdstilsynets vejledning, for opdeling af de to kategorier.

F.eks. 1) At få smerter i ryggen på grund af sit normale arbejde, er **ikke** en arbejdsulykke. 2) Får man pludselig smerter i ryggen, fordi man er ved at tabe det, man løfter, **er det** en arbejdsulykke. Se figur nedenfor.

	De umiddelbare årsager er ...	Skaden opstår ...	Påvirkningen ...	Resultatet af skaden er ...
Arbejdsulykke	Risici i udførelsen af arbejdet.	Ved en pludselig, uventet og afvigende hændelse.	Udløser skaden umiddelbart eller inden for 5 dage.	En akut personskade.
Erhvervssygdom	Længerevarende påvirkninger.	Som en del af det normale arbejde.	Udløser skaden efter længere tid.	Sygdom og nedslidning.

Opdeling af arbejdsulykke og erhvervssygdom.

Kilde: Videncenter for Arbejds miljø.

Gode links:

Arbejdstilsynet (at.dk) har nogle gode eksempler på opdeling af en arbejds-skade /arbejdsulykke og en erhvervssygdom.

Kilde:

at.dk /

- Hvad er en arbejds-ulykke?
- Hvad er en erhvervs-sygdom?

Arbejdsskade/arbejdsulykke fortsat

Analyse af arbejdsulykke:

Når en arbejdsulykke er sket, skal der iværksættes en undersøgelse, så man kan blive klogere på arbejdsmiljøet.

Der skal stilles en del spørgsmål f.eks.:

- Hvad skete der præcist?
- Hvad var årsagen?
- Hvad var medarbejderen i gang med da ulykken skete?
- Osv.

Guide til undersøgelse af arbejdsulykke

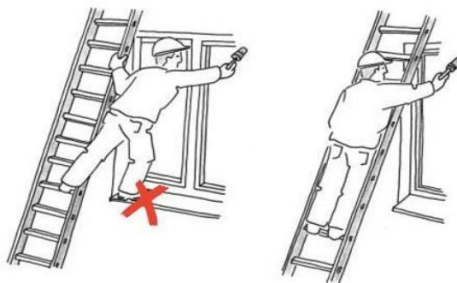
Arbejdstilsynet har udfærdiget en "Guide" til undersøgelse af, en arbejdsulykke. Her finder man alle de spørgsmål, som kunne være relevante for den virksomhed og afdeling man arbejder i.

Guiden skal hjælpe med at afdække alle faktorer, der kunne spille ind, når en arbejdsulykke er sket.

Guiden skal også hjælpe virksomheden til at blive klogere på, hvad der skal forbedres i arbejdsmiljøet fremadrettet.

Det vil sige, at guiden ikke skal vise, hvor stort et fjols man har været, men derimod hjælpe virksomheden til at få øje på, hvad der var årsagen til ulykken.

Herefter skal virksomheden arbejde på at forbedre arbejdsmiljøet, ved f.eks. at give mere instruktion før en medarbejder skal arbejde med en gulvmaskine eller finde substitution til afvaskning af vægge, da arbejde på stiger udgør en større risiko.

Her ses manglende instruktion ved brug af stige, f.eks. ved afvaskning af vægge, vinduesrammer ol.

Foto fra www.at.dk

Link:

Guide fra Arbejdstilsynet til undersøgelse af en arbejdsulykke.

- [at.dk /arbejdsulykke /guide](http://at.dk/arbejdsulykke/guide)

OBS:

Guiden findes også som et Word dokument, så virksomheden selv kan tilrette skemaet, efter de aktiviteter de har.

Arbejdsskade/arbejdsulykke fortsat

Anmeldelse af en arbejdsskade

Både fysiske og psykiske arbejdsskader skal anmeldes.

Arbejdsgiveren skal anmelder en arbejdsulykke, når den har medført fravær i én dag eller mere, ud over den dag, hvor medarbejderen kom til skade.

Anmeldelsen skal ske inden 9 dage efter første fraværsdag.

Anmeldelsen skal ske digitalt via "EASY" på:

- www.easy.dk

Easy er Arbejdsmarkeds Erhvervssikring og Arbejdstilsynets elektroniske anmeldelsessystem for arbejdsskader.

Forsiden af EASY.dk anmeldelsesside.

Gennem EASY (Elektronisk Anmeldelses SYstem) bliver anmeldelsen automatisk sendt til de rigtige modtagere, som kan være:

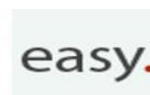
- Forsikringsselskab
- Arbejdsmarkeds Erhvervssikring (Ny navn pr. 1. juli 2016) (Tidligere hed det Arbejdsskadestyrelsen, ASK)
- Arbejdstilsynet

Medarbejderen får en kvittering for anmeldelsen på mail eller i sin private E-boks. Denne kvittering **skal altid** gemmes som dokumentation på anmeldelsen. Man ved aldrig, om skaden bliver forværret og kræver yderligere behandling eller om skaden kan udløse en form for erstatning.

Den tilskadekommande og fagforeningen kan også anmelder en arbejdsulykke. Her henter man blanketter på www.aes.dk, de udfyldes og sendes til Arbejdsmarkeds Erhvervssikring.

EASY=

Elektronisk Anmeldelses SYstem.

AES=

Arbejdsmarkeds Erhvervs-sikring

Pt. ingen logo

AT=

Arbejdstilsynet

NFA=

Nationalt Forskningscenter for Arbejdsmiljø

Arbejdsskade/erhvervssygdom

Erhvervssygdomme

Fra 2011 blev betegnelsen "Erhvervssygdomme" synonymt med "Arbejdsbetingede lidelser".

En erhvervssygdom opstår efter længere tids påvirkning fra arbejdet eller fra de forhold, som arbejdet udføres under.

Det kan f.eks. være:

- Smerter i ryggen ved tunge løft (f.eks. diskusprolaps)
- Smerter i lænden ved vrid i ryggen
- Slidgigt i knæene, ved knæliggende rengøring
- Hudsygdom/eksem efter vand og rengøringsmidler
- Tinnitus fra støjende maskiner
- Lungesygdom efter indånding af stærke kemikalier
- Psykisk belastning ved arbejde med meget syge eller truende mennesker
- Psykisk belastning med stort arbejdspress og manglende planlægning i længere perioder
- M.m.

Der findes en særlig liste hos Arbejdsmarkeds Erhvervssikring over de erhvervssygdomme, som er anerkendt som erstatningsberettigede sygdomme.

Hvor lurер faren? EGA / EBA

Ensidigt Gentaget Arbejde / Ensidigt Belastende Arbejde

Ensidigt Belastende Arbejde vil sige, at man har mange tunge og krævende arbejdsopgaver i løbet af en dag, samt at man har for vane at bruge den samme side af kroppen til løsning af disse opgaver. Se faktaboks ...

Undgå EGA/EBA

- Planlæg arbejdet så tunge opgaver fordeles og belastninger undgås
- Hold små pauser, stræk evt. ryggen inden næste opgave
- Brug skiftevis højre og venstre side af kroppen
- Brug de store muskler i lår og balder
- Brug vægtoverføring
- Brug redskaberne rigtigt, så kroppen aflastes
- Del gode ideer med kolleger, så arbejdet gøres lettere
- Bed om hjælp til tunge opgaver
- Søg råd og vejledning på de anerkendte web-sider f.eks. BAR--service
- Brug din arbejdsmiljø-repræsentant

Arbejdsskade/erhvervssygdom fortsat

Netop fordi man kender en del til de lidelser/sygdomme, som kan udvikle sig gennem vores arbejde med bl.a. kemikalier, belastende rengøringsopgaver, redskaber og tunge løft, har BAR (BrancheArbejdsmiljøRådet), AT og Viden om Arbejdsmiljø, udviklet en del råd og vejledning til medarbejdere inden for mange forskellige brancher.

Til rengøringsbranchen har BAR-service en del pjecer:

- Ergonomi om rengøring
- Rengøring og arbejdsmiljø
- 10 gode råd om arbejde med kemikalier
- Hvordan får vi bedre arbejdsglæde og mindre slid?
- O.a.

Erfaring har vist, at mennesker, som har pådraget sig en erhvervs-sygdom, også lider i deres fritid, som ydermere kan give dårlig livskvalitet. Derfor skal vi sammen være med til at forebygge unød-ig slid og påvirkninger på kroppen i dagligdagen. I det forebyggende arbejde hører også efteruddannelse af medarbejderne til. Det kan være AMU kurser og erhvervsuddannelse indenfor service.

Kilde til de 4 pjecer:
BAR-service

Pjecerne kan downloades på www.bar-service.dk

Arbejdsskade/erhvervssygdom fortsat

Anmeldelse af en erhvervssygdom

Læger og tandlæger har pligt til at anmelde konstaterede og formodede erhvervssygdomme.

Anmeldelsen har fra 1. juli 2010 skulle ske elektronisk via "Elektronisk anmeldelse af Erhvervssygdomme".

- www.erhvervssygdomme.dk

Anmeldelse af Erhvervssygdomme
Arbejdsskadesyndesen og Arbejdslosgivet

Anmelder: Jens-Peter Engel (CVR nr. 29973334) Min profil Logud Support

Udfyld anmeldelsen

Tilskadekomne
Fornavn, tilskadekomne * Efternavn, tilskadekomne * CPR nummer * Inlet CPR

Oplysninger om tilskadekomnes læge
Er du tilskadekomnes egen læge *
 Ja Nej

Tilskadekomnes arbejdsforhold
Er tilskadekomne lønmodtager * Er tilskadekomne beskæftiget i sit hidtidige arbejde *
 Ja Nej Ja Nej

Tilskadekomnes erhvervskategori * Stilling *
Vælg erhvervskategori Vælg eller angiv stilling

Erhvervssygdoms specificering
Diagnose * Legemiddel * Myndighedsområde
Indtast søgeterm eller se forslag til diagnose Opslag... Søg efter eller vælg legemiddel Vælg myndighedsområde

Påvirkning * Beskrivelse af erhvervssygdommen
Indtast søgeterm eller se forslag til påvirkning

Påvirkningsperiode *
Fra årstal Til årstal

Arbejdsgiver
Er påvirkningen sket hos nuværende arbejdsgiver *
 Ja Nej

Bilag
[Tilføj bilag](#)

Indsend anmeldelse Gem og luk Annuller Slut anmeldelsen

Arbejdsskadenet, Arbejdsskadedestyrelsen, Telefonsupport 70 80 85 60, E-post support ess@ssk.dk

En fagforening kan også anmelde en erhvervssygdom.
Dog vil der altid skulle en lægelig vurdering med i sagen.

Årsager til arbejdsulykke og erhvervssygdom

I dagligdagen skal det være kendt for medarbejderen, hvilke årsager, der kan føre til arbejdsulykke eller erhvervssygdom. Det gør det nemmere at udføre det forebyggende arbejde, så skader undgås eller minimeres.

Nedenfor er en række forhold med mulige årsager til arbejdsskade eller erhvervssygdom.

Tekniske årsager

- Defekte maskiner
- Defekte redskaber
- Redskaber der ikke kan indstilles
- Spild med rengøringsmidler/smøremidler
- Materialefejl
- Dårlige gulvbelægninger
- Svigt i el-installationer

Forebyggelse

- Vedligeholdelse og eftersyn af maskiner og redskaber
- Fejlmelding til leder og værksted
- Opfølgning på ergonomiske redskaber

Miljømæssige årsager

- Ensformigt tempoarbejde
- Stor arbejdsbyrde
- Dårligt indeklima
- Forkert placering af pauser /evt. slet ingen
- Alene arbejde

Forebyggelse

- Gode arbejdsforhold
- Rimelig fordeling af arbejdsbyrden
- Justering af arbejdsplanen
- Fokus på dynamisk arbejde
- Godt indeklima
- Mulighed for pauser

Menneskelige årsager

- Mangelfuld / forkert instruktion
- Manglende uddannelse
- Sygdom
- Træthed
- Manglende eller forkert brug af værnemidler
- Ligegyldighed
- Manglende planlægning

Forebyggelse

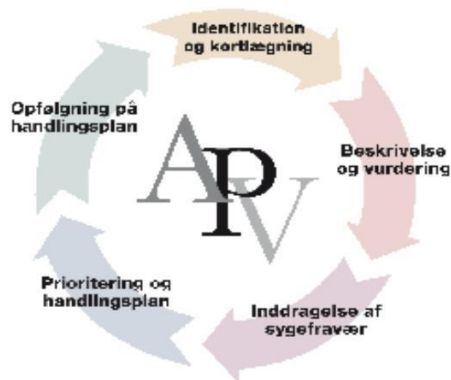
- God instruktion med genopfriskning
- Uddannelse / kurser
- Brug af godkendte værnemidler
- God planlægning
- Ansvarlighed i arbejdet
- Lyt til medarbejderen.
- Udnyt de skjulte kompetencer

Forebyggelse af arbejdsulykke og erhvervssygdom

Et synligt signal til virksomheden, at der mangler opfølgning på nogle arbejdsmiljøområder, kan være gennem den tidligere nævnte APV undersøgelse.

Det kan netop være, det primært er i rengøringsafdelingen, det halter med instruktion til nogle opgaver, at lokalerne er for mørke eller der er nogle kemikalier, som giver kløe på huden. Der kan også være en del medarbejdere, der mangler efteruddannelse.

Model til APV arbejdet.

Kilde: www.at.dk

Når en medarbejder bliver inddraget i virksomhedens forebyggelsesarbejde omkring arbejdsmiljøet, er der stor mulighed for, at vedkommende tager mere ansvar i sit daglige arbejde samt motiveres til at dele budskabet og måske også efteruddanne sig.

Eks. på forebyggelse:

Meld en defekt maskine:

- Fjern maskinen fra området.
(så en kollega ikke bruger den)
- Skriv tydeligt, hvad du har observeret ved maskinen, f.eks. knækket ledning eller den ikke suger.
(Det sparer håndværkeren tid, så du hurtigere får maskinen igen).
- Meddel det til nærmeste leder og ansvarlig værksted

Forebyggelse af belastninger

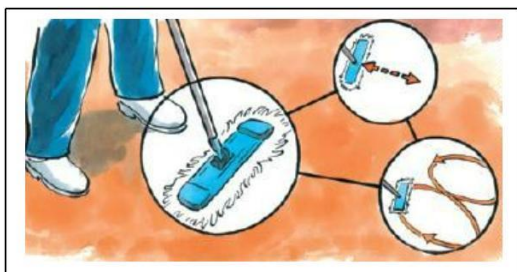
Dynamisk arbejde i stedet for statisk arbejde

Dynamisk muskelarbejde

Ved dynamisk muskelarbejde, arbejder musklen ved skiftevis at trække sig sammen og slappe af. Det vekslende tryk på blodkarene bevirker, at blodet hurtigt pumpes gennem musklen og affaldsstofferne fjernes.

Når musklerne er afslappet, tilføres der frisk blod med ilt og næringsstoffer.

Ved denne arbejdsmetode undgås eller minimeres spændinger og infiltrationer i skuldre, håndled og ryg. Altså, mindre risiko for erhvervssygdom.

- * Arbejd i **8-taller** med en traditionel mop.
  - * Arbejd i **S-er** med mikrofibermop
- Kilde: www.bar-service.dk

Indstilling dit mopskaft.
Kilde: www.barservice.dk

Statisk arbejde

Ved statisk muskelarbejde f.eks. aftørring med samme arm er musklerne konstant spændte. Der bliver ikke tilført ilt og næring, og affaldsstofferne transporteres ikke væk. Når affaldsstoffer hober sig op i muskelvævet, giver det smerter og ømhed i området. Det kan ofte mærkes som lokale knuder af spændinger.

Musklerne i dette område bliver hurtigt trætte og ømme. Statisk arbejde giver ofte infiltrationer i f.eks. nakke og skuldre, og bør undgås.

Dynamisk arbejde:

- Skift mellem højre og venstre side
- Brug vægtoverføring
- Sænkede skuldre
- Albuer tæt på kroppen
- Redskaber er indstillet korrekt i højden

Gode råd:

Gode råd og vejledninger til ergonomi i rengøringsarbejdet, kan findes på,

www.bar-web.dk (service)

www.arbejdsmiljoviden.dk

www.jobogkrop.dk

Statisk arbejde:

- Samme arm til alle opgaver (stor spænding)
- Står typisk med vægten på samme ben
- Bruger overkrop i stedet for benene
- Mange vrid af klude
- Tunge løft
- Glemmer at bevæge benene (vægtoverføring)

Sikkerhed i rengøringsarbejdet

Førstehjælp ved uheld

Det kan ske, at en kollega kommer til skade med en maskine, falder på et vådt gulv, får kemikalier i øjet eller andet. Så er det vigtigt at kunne yde førstehjælp til den professionelle hjælp kommer frem.

Hovedpunkter i førstehjælp.

Det er vigtigt at arbejde i den rigtige rækkefølge

- **Skab sikkerhed** (Få overblik over skadens omfang)

- Sluk strømmen på kontakten
- Få personen væk fra vand eller kemikalier

- **Vurder personen**

- Tjek bevidsthed (kald og rusk)
- Hvis ingen svar ...
- Råb på hjælp
- Skab frie luftveje (hovedet tilbage)
- Tjek vejtrækning (Se- Føl- Lyt) max. 10 sek.
  - || Normal vejtrækning = læg i stabilt sideleje
  - || Unormal vejtrækning = ring 112

Fig. Tidl. SUS materiale.

- **Tilkald hjælp**

- 112
- 1813
- Kollega

- Hvad der er sket
- Hvor det er sket
- Hvor mange der er kommet til skade
- Hvorfra du ringer

- **Giv førstehjælp**

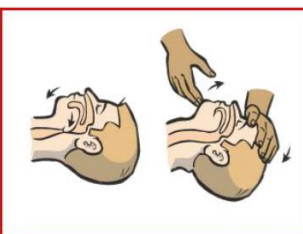
- Start evt. HLR (Hjerte Lunge Redning)
- Anlæg en forbindelse
- Støt det forstuede område (trøje/håndklæde e.l.)
- Giv psykisk førstehjælp (trøst, berolig)
- Læg tæppe/jakke over personen
- Tjek jævnlige A, B, C
- Bliv ved personen til der kommer yderligere hjælp

Tjek: **A, B, C.**

- **A:** Airways
- **B:** Breathing
- **C:** Cirkulation

Øjenskyll.

Frie luftveje

Kilde: Dansk Røde Kors

Stabilt sideleje.

Kilde: Dansk Røde Kors

Kilde: Dansk Røde Kors

Aktører i arbejdsmiljø

Aktører i arbejdsmiljøet som rengøringsbranchen kan søge råd og vejledning hos.

BAR-service: Branche Arbejdsmiljø Rådet

www.barservice.dk

VFA: Videncenter for Arbejdsmiljø

www.vfa.dk

AT: Arbejdstilsynet

www.at.dk

AES: Arbejdsmarkeds Erhvervssikring

www.aes.dk

Gifflinjen: 82 12 12 12

www.gifflinjen.dk

NFA: Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø

www.nfa.dk

MST: Miljøstyrelsen

www.mst.dk

AMR: Arbejdsmiljørådet

www.amr.dk

Muskel og skelet: Videncenter for Arbejdsmiljø

www.jobogkrop.dk

Pjecer, bøger m.m.: Arbejdsmiljøbutikken

www.arbejdsmiljobutikken.dk

Litteraturliste

- Inspiration fra div. rengøringskompendier udgivet fra SUS (Serviceerhvervenes Uddannelsessekretariat).
  - Sikkerhed i rengøringsarbejdet
  - Rengøringsmidler virkning og brug
  - Rengøringsudstyr
  - Periodisk rengøring
  - Daglig Erhvervsrengøring

- Foto fra
  - Zannes egne foto
  - Tidligere kompendier
  - BAR-service
  - AT (Arbejdstilsynet)
  - Røde Kors (Zanne godkendt af RK)

- Kilder:
  - Arbejdstilsynet
  - Arbejds miljøstyrelsen
  - Sundhedsguiden
  - BAR-service og tjenesteydelser
  - BAR-bygge og anlæg
  - Arbejdsmarkedets Erhvervssikring
  - EASY (Elektronisk Anmeldelses System)
  - Arbejdsskadestyrelsen
  - Miljøministeriet
  - Fakta om Arbejds miljø (bog)
  - Videncenter for Arbejds miljø
  - Eget undervisningsmateriale i sikkerhed og førstehjælp

Sikkerhed i rengøringsarbejdet

Mærkning med MAL-kodenumre

M = Måleteknisk
A = Arbejdshygiejnisk
L = Luftbehov

Tallet **FØR** bindestregen er et udtryk for sundhedsrisiko ved indånding af **DAMPE**. Angiver stigende behov for ventilation og beskyttelse af luftvejene.

00- Vand

0- Indeholder ex. små mængder opløsningsmiddel og vand.

1- Indeholder ex. højt kogende mineralsk terpentin, ethanol petroleum højt kogende i blandinger.

2- Indeholder ex. mineralsk terpentin i blandinger, ren ethanol, samt opløsningsmidler i sammensætningen.

3- Indeholder ex. rent mineralsk terpentin, ren petroleum.

4- Indeholder ex. Rent xylene, acetone.

5- Indeholder ex. rent toluen, trichlorethylen, styren, phenol, benzin og monomere isocyanater, let flygtige epoxider, formaldehyd, celluloseforynder m.m.

Tallet **EFTER** bindestregen er et udtryk for sundhedsrisiko ved **KONTAKT** med hud og øjne.

-0 Vand

-1 Produkter uden nævneværdig risiko, men med risiko ved indånding af sprøjtetåge, støvskyer m.v. ex. plastmaling.

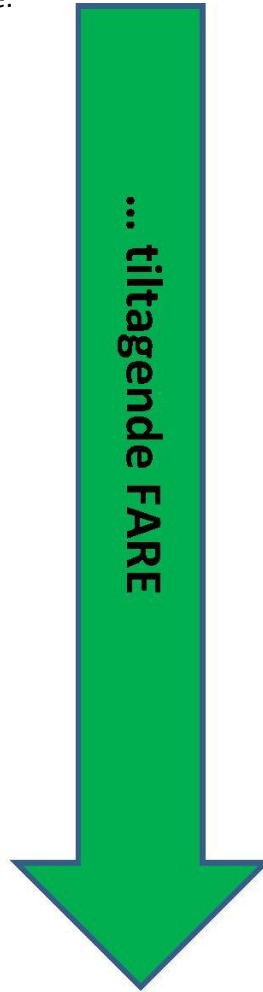
-2 Produkter med risiko ved indtagelse og indånding af spraytåger, støvskyer m.v., men uden risiko ved kontakt med hud og øjne ex. bly i pigment.

-3 Produkter med risiko ved kontakt med hud og øjne og ved indånding af sprøjtetåge, støvskyer m.m. Risikoen kan også være en allergisk reaktion som nikkel. Skadevirkning kan også være allergi ex. nikkel, formaldehyd, isocyanater <2%

-4 Produkter med risiko for ætsning/tæring som ex. syre, kaustisk soda, natriumhydroxid, læsket kalk osv.

-5 Produkter med risiko der virker stærkt allergigivende ved kontakt med huden, eller produkter med risiko ved kontakt hud og øjne ex. epoxy-maling, chrom VI.

-6 Produkter med indhold der er giftig ved hud og øjne og ved indånding af sprøjtetåge, støvskyer m.v. samt ved indtagelse i små mængder ex. let flygtige isocyanater >2%, organiske kvikslølvforbindelser, organiske tinforbindelser >2%.

Kilde: Miljøstyrelsen